Petrache Lupu: „*Toată ţara să se pocăiască!* Asta este porunca lui Dumnezeu, care m-a trimis la toată Rumânia... Nu sunt doctor, nu sunt vrăjitor... Carte nu ştiu. Eu mi-am făcut datoria. Dumnezeu vă iartă, dacă vă pocăiţi. Dacă nu, treaba voastră... Habar n-am eu cine nu crede... Eu mi-am făcut datoria...”

(A se citi în acest număr, la pagina 15: «Maglavit: reînhumarea lui Petrache Lupu»)

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XIX
Nr. 7/223
IULIE
2009
16 PAG. – 3 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

20 de ani de la reintroducerea grafiei latine în Basarabia

ANTICIPÂND VIITORUL...

Pe 15 iunie 2009, s-au împlinit 20 de ani de când săptămânalul *Literatura şi arta* apare tipărit cu grafie latină. Un eveniment care astăzi, când alfabetul nostru e prezent pretutindeni, s-ar părea lipsit de o relevanţă deosebită.

Până la 15 iunie 1989 apăruse în grafie latină un singur număr al ziarului *Glasul*, în martie 1989, tipărit la Riga (Letonia), cu concursul prietenilor noştri Leons Briedis şi Maria Macovei. Dar prima publicaţie care a apărut sistematic, săptămână de săptămână, după 1944, în spaţiul din stânga Prutului a fost *Literatura şi arta*. Acest lucru s-a întâmplat cu **78 de zile** mai devreme de adoptarea Legii privind trecerea scrisului nostru la alfabetul latin. Timp de 78 de zile am apărut „în afara legii”, cum era calificat acest lucru de către procurorul general al republicii de atunci, N. Demidenko.

Cine îşi mai aminteşte azi acel eveniment, care, de fapt, a pregătit trecerea întregii republici la scrisul nostru, fără emoţii?! În acea zi, tirajul săptămânalului a crescut brusc: de la 189000 la 260 000 de exemplare. Pentru prima dată, dis-de-dimineaţă, se făcuseră cozi lungi de sute de metri la chioşcurile de ziare din oraş. Fiecare solicitant cumpăra câte 10-20 de exemplare. Oamenii îşi făceau cadou unul altuia *Literatura şi arta* cu noua grafie.

În realitate, cum afirmau mulţi dintre cititori, în acea zi Basarabia a trecut la alfabetul latin. Începând cu 15 iunie 1989, concetăţenii noştri învăţau de pe paginile săptămânalului să citească, deprindeau să-şi facă semnăturile în noua grafie încă ilegală, (chiar dacă erau ameninţaţi de şefi), pe zidurile din oraş apăreau tot mai multe inscripţii în grafia nouă, iar în cimitire erau cioplite pe cruci inscripţii în alfabet latin (morţilor puterea nu le mai putea face nimic!); or, până la acea dată, mulţi dintre cei care-şi caligrafiau doar semnătura sau scriau folosind doar caracterele latine erau exmatriculaţi din facultăţi, daţi afară din serviciu, condamnaţi ca naţionalişti etc.

În aceeaşi zi a fost convocată o şedinţă neordinară a Biroului Comitetului Central al Partidului Comunist al RSSM. Fiecărui membru al Biroului i s-a pus în mapă câte un exemplar de *Literatura şi arta*. Mircea Snegur, ex-preşedinte al republicii, pe atunci secretar al C.C. şi membru al Biroului, avea să consemneze astfel acel eveniment în cartea sa de memorii: „La 15 iunie 1989, de ziua trecerii în eternitate a marelui poet Mihai Eminescu, a apărut primul număr în grafie latină al săptămânalului *Literatura şi arta*, moment de semnificaţie epocală. Era ceva cu totul ieşit din comun, dl Nicolae Dabija asumându-şi un mare risc. Conducerea nu a cutezat însă să întreprindă «măsuri represive»” (Mircea Snegur, *Labirintul destinului*, vol. I, Chişinău, 2007, p. 426).

Explic. Mi-am asumat cu adevărat acel mare risc dintr-un motiv mai mult decât simplu: orheienii mă aleseseră la începutul acelui an deputat al poporului în Sovietul Suprem al URSS, iar această poziţie îmi acorda imunitate parlamentară: conform Statutului deputatului, nu puteam fi sancţionat în nici un fel decât cu acordul Sovietului Suprem al URSS. Membrii Biroului Politic al C.C. ştiau şi ei acest lucru, şi tocmai de aceea n-au cutezat să ia „măsuri represive”, cum le-a numit Mircea Snegur.

2 iulie: praznicul Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt (ansamblu iconografic de Elena Murariu)

A doua zi, Nikolai Bondarciuk, secretar cu ideologia al C.C. al Partidului Comunist, a apărut în presă cu o declaraţie în care a menţionat: „În RSSM doresc alfabet latin doar Uniunea Scriitorilor şi un ziar “ *Literatura şi arta*, poporul nu doreşte acest lucru, pentru că introducerea acestui alfabet va lăsa populaţia analfabetă, el costând milioane de ruble...” etc.

Acest eveniment a devenit posibil cu concursul unor mari şi entuziaşti patrioţi: **Axentie Blanovschi, Haralambie Moraru, Alecu Reniţă, Boris Vieru, Gheorghe Budeanu, Vlad Olărescu, Valentina Tăzlăuanu, Ion Caţaveică, Rodica Iuncu, Raisa Ciobanu** ş.a., care au pregătit acel număr istoric în clandestinitate.

Aflasem că unica tipografie care avea în folosinţă alfabetul latin era „Ştiinţa”, care aparţinea Academiei de Ştiinţe. Câteva linotipiste, mai multe nopţi la rând, au cules, cu cea mai adâncă discreţie, acel număr. O dată pregătit şi aşezat pe hârtie de calc, numărul a fost adus la Editura „Universul”. Aici am avut susţinerea inginerului Boris Mihalachi, care a dat imediat indicaţii să fie tipărit.

În reţeaua de chioşcuri revista a fost pusă în vânzare a doua zi, pe când abonaţilor aceasta le-a fost înmânată abia peste 2-3 zile. Se motiva că ar fi o publicaţie nouă. Şi abia după ce am convins – cu unul şi acelaşi indice al săptămânalului trecut în nomenclatorul publicaţiilor periodice că *Literatura şi arta* e aceeaşi cu *Литература и искусство*, la care se abonaseră cei aproape două sute de mii de cititori din republică şi de peste hotarele ei – săptămânalul a fost difuzat.

Menţionez că, la acea oră, în toată RSS Moldovenească nu exista nici o maşină de dactilografiat cu litere latine. Dar am aflat pe căi ocolite că la Bălţi există una. Ea aparţinea tânărului profesor universitar Iulius Popa. Atunci ne-am şi împrietenit cu distinsul om de cultură.

Împreună cu Grigore Vieru, căutasem în acele zile o maşină cu grafie latină şi la Bucureşti. Dar ne-am pomenit cu toată Securitatea ceauşistă pe urmele noastre.

În volumul *Cartea Albă a Securităţii*, apărut la Editura Presa Românească din Bucureşti în 1996, la pag. 442 e reprodus un raport cu următorul conţinut:

(continuare în pag. 10)

O RADIOGRAFIE A PRIMĂVERII BASARABENE

REVOLUȚIA FĂRĂ EROI

În primăvara aceasta, la Chișinău, am văzut cît costă o viață de om pentru lumea în care trăim. Pot muri zeci, sute și alte mii să fie bătuți și violați de către cei care ar trebui să-i apere, dar oamenii își continuă mersul prin viață nestingheriți. Oamenii au devenit nu doar indiferenți, ci și cruzi.

Pe foarte puțini îi mai interesează durerea aproapelui. Am fost în Chișinău în ziua cînd televiziunea moldovenească transmitea amenințările președintelui că va folosi gloanțe dacă tinerii vor mai ieși în stradă. Am intrat în acea zi în capitală pe drumul dinspre Tiraspol și am văzut mașinile de poliție care pîndeau ca niște tîlhari. Străzile Chișinăului erau pustii și aerul era îmbîcsit de frică și cruzime. Între timp sute de oameni erau bătuți în secțiile de poliție din Chișinău și de aiurea, iar unii dintre ei muriseră deja, fără ca măcar cineva să o știe... Ororile petrecute în această primăvară la Chișinău sînt doar vîrful aisbergului unui sistem întreținut prin tortură și șantaj.

Ceea ce îi preocupă acum pe gazetari este să demonstreze cît de regizată a fost revoluția de la Chișinău. Unii dintre frații noștri români își aduc aminte că au avut colegi de școală basarabeni care vorbeau rușește. Alții le reproșează că nu s-au unit cu România. Alții, mai ortodocși, îi acuză pentru că au arborat steagul UE pe Parlament. Și așa mai departe. Puțini mai vorbesc de suferința familiilor care și-au ridicat băieții morți și de cei circa o mie de băieți și bărbați cu plămînii dezbătuți și oasele rupte, care zac acum cine știe pe unde.

Am văzut că trăiesc într-o lume de șacali. În prima zi, în ceasurile următoare incendierii Parlamentului și Președinției, oamenii erau cuprinși de flăcările libertății și îi aclamau pe cei care au arătat atîta curaj. Pînă și presa moscovită vorbea de Revoluție la Chișinău, dînd titluri de genul: „Studenții i-au dat jos pe comuniști". A doua zi entuziasmul a început să scadă printre comentatorii străini, care au fost urecheați de oculta internațională pentru că încurajează vulgul la revoltă. Chișinăul însă mai ardea de speranță.

Veți spune că totul a fost regizat. Da. Și? Morții care mor în aceste scenarii dracești nu sînt morți? Eu personal îi admir, deși îmi dau bine seama că au acționat dintr-o mare și pură naivitate. Dar ce frumoasă e naivitatea lor pe lîngă lașitatea și viclenia mai marilor acestei lumi!

Dacă mai marii lumii sînt lupi care au ajuns paznici la stînă, șleahta care vorbește acum de „violențe" în rîndurile protestatarilor sînt șacali. Oare nu au aruncat mii de oameni cu pietre, și multe alte mii îi aclamau? Oare nu se fotografiau și copiii și bătrînii în fotoliile parlamentarilor? Oare nu erau toți mînați de eroismul văzut în filmele americane și în cărțile de istorie? Sigur că așa a fost, dar lașii își trădează acum frații, pentru a nu fi acuzați ei.

Forurile internaționale care acuză violența tinerilor de la Chișinău ar trebui mai întîi să interzică propagarea violenței prin desenele animate și filmele în care nu trece un minut fără ca să ia foc ceva sau să fie ucis cineva. În majoritatea filmelor eroii pozitivi îi bat pe polițiști și nu li se întîmplă nimic, ba chiar sînt declarați după aceea salvatori. Iată că moldovenii au luat de bune filmele voastre și au dat jos zidul de polițiști, pentru a-și face dreptate așa cum au văzut în filme. Sînt nebuni, dar i-ați înnebunit voi!

Acum despre scenarii. A fost, desigur, un scenariu, dar el și-a depășit cu mult limitele. Mai întîi, pentru că, dacă tinerii aceia ar fi venit pregătiți de bătaie, și-ar fi acoperit capetele cu ciorapi, așa cum fac toți protestatarii violenți pe care ni-i arată țările europene. Apoi, ar fi venit înarmați cu bețe și rîngi, deoarece orice basarabean care a depășit vîrsta de 18 ani știe cum bat trupele speciale de la Chișinău.

Așadar, am avut protestatari neînarmați și cu fețele descoperite, care au sărit pe scutierii ascunși după coifuri și înarmați cu bastoane. Provocarea trebuia să se reducă la cîteva pietre aruncate în scuturile polițiștilor și la spargerea cîtorva geamuri, pentru a se putea învinui opoziția de vandalism. Nimeni nu s-a așteptat că vor fi atîtea pietre. Celor care afirmă că „persoanele violente" au fost identificate, le spunem doar că există fotografii care surprind mii de pietre în aer. Adică o mie de persoane aruncînd pietre în același moment. Fiecare piatră cîntărea între unul și trei kilograme (erau bucăți din plăcile de granit și caldarîmul cu care erau pavate piața și treptele clădirilor). Lupta cu pietre a durat cîteva ore. Aruncătorii oboseau și se schimbau prin rotație. Poliția nu a fost pregătită pentru un astfel de atac, pentru că nicăieri nu ați mai văzut ciocniri de stradă cu mii de pietre mai grele de un kilogram. Era normal ca poliția să cedeze, de vreme ce nu au folosit focul de armă. Ca să nu mai spunem că însuși comandantul detașamentului Scut a declarat zilele trecute că mulți dintre polițiști au refuzat să bată deoarece și-au recunoscut în mulțime frații și rudele.

Că Vladimir Voronin și consilierii săi nu se așteptau la o astfel de turnură o arată faptul că președintele se afla în acele momente în cabinetul său. Nu, el nu a venit la serviciu în acea zi pentru a vorbi mulțimii, ci pentru a da interviu după ce se spărgeau cîteva geamuri. Frica însă l-a cuprins pe tiranul comunist, știut fiind că toți tiranii sînt niște lași, și cel care a stat opt ani în fruntea țării a fugit scos prin spate de securitate în loc să iasă pe trepte și să vorbească poporului.

Voronin a fost primul care a declarat în aceeași seară că actele de vandalism au fost săvîrșite de recidiviști și tineri „drogați" și beți. Să ne mai mirăm acum că opoziția a preluat același refren, după ce i-a făcut lui Voronin hatîrul de a cere renumărarea voturilor în loc să ceară judecarea sistemului criminal comunist?

Miile care au aruncat cu pietre erau identificați de poliție după rănile de pe mîini. Granitul aspru și colțuros le-a jupuit pielea de pe palme. Așa se explică de ce persoanele maltratate aveau palmele strivite de bocanci. Polițiștii îi loveau cu bastonul și le săreau cu bocancii pe mîinile care au îndrăznit să arunce pietre în sfînta președinție comunistă.

Cei care susțin ipoteza voroniană a provocatorilor din rîndurile recidiviștilor își trădează poporul. După ce opinia publică va fi convinsă de acest fapt, nimeni nu va mai ieși să-i apere pe cei arestați.

Așadar, cei care în manualele de istorie și în filme sînt declarați eroi, la Chișinău au ajuns să fie numiți bandiți. Vi se pare că ceea ce s-a întîmplat nu a fost o revoluție? Iar eu zic că a fost. O revoluție care poate nu a schimbat lumea, dar care a dezgolit-o și a arătat-o așa cum este. Revoluția s-a făcut *înăuntrul nostru*. O revoluție fără eroi, dar cu atît mai vrednică și mai curată.

Oare nu ați înțeles încă? Lumea nu mai are nevoie de eroi, pentru că are nevoie de sclavi...

Ierom. Savatie BAȘTOVOI

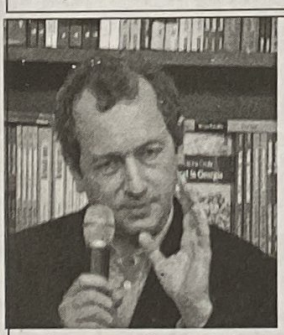

DAN PURIC SE RETRAGE DIN PROIECTUL "MEMORIALUL AIUD"

Dan Puric este decis să se retragă din proiectul construirii memorialului de la Aiud (mănăstire și centru de cercetare martirologică). Nu-l împinge la asta scîrba de atacurile imunde la care a fost supus ca un rău-făcător de către oameni "din Biserică". Este însă dezămăgit de suspiciunea pe care au început s-o nutrească asupra sa (ca urmare a acestor atacuri) persoane care cunosc foarte bine ce a făcut el pînă azi pentru Biserică și pentru memoria neamului. Și e mîhnit de lipsa de reacție a părintelui Iustin Pârvu de la Mănăstirea Petru-Vodă (căruia i-a fost ucenic, față de care are mare evlavie și căruia i-a dedicat o carte) față de minciunile vehiculate pe seama sa de către ucenici ai avvei din Munții Neamțului (și nu numai). Deși n-am crezut că se va întîmpla așa, iată că dușmanii Ortodoxiei au reușit să-i îndepărteze unul de altul.

"Eu n-am avut niciodată drept de decizie în acest proiect. Doar am încercat să ajut. Am strîns niște bani și am mijlocit rezolvarea unor probleme. Dar hotărîrile acolo le ia, așa cum e normal, Înaltul Andrei, episcopul locului. Nu înțeleg să fiu murdărit cu tot felul de acuzații pentru că vreau să fac un bine. Așa că nu mă mai amestec deloc în acest proiect.

În altă ordine de idei, arhitecții sînt aproape gata cu noi variante de proiect, pentru a spulbera orice îndoială că la Aiud se va face o lucrare ortodoxă" – mi-a spus Dan Puric.

Sînt convins însă că adversarii proiectului vor găsi alte motive și vor țese alte intrigi pentru a opri – sau măcar pentru a întârzia – clădirea acestui Memorial. Am certitudinea că mai mult decît mănăstirea îi deranjează viitorul centru de martirologie. Deja acolo este un schit, se slujește în biserica din interiorul monumentului, iar sfinții fac minuni. Deci, faptul că se va ridica o mănăstire mai mare nu surprinde și se înscrie în evoluția firească a lucrurilor. Însă noi nu avem pînă azi nici un muzeu al holocaustului comunist (la Sighet este ceva, dar prea marcat confesional și partinic). Asta îi arde pe antihriști și anti-români, că la Aiud va fi memoria vie, că acolo vor putea afla generațiile noi despre grozăviile comuniste, despre jertfa imensă a poporului român și despre cum a lucrat Dumnezeu în oameni.

Așa că eu unul mă aștept să continue uneltirile împotriva Memorialului Aiud, la fel cum au continuat, indiferent de cedările administrației bisericești, și cele în privința construirii Catedralei Mîntuirii Neamului. Măcar atunci dușmanii au fost din afara Bisericii, pe cînd de data asta sînt și din sînul ei.

E un truism că nimeni nu ne poate face atîta rău pe cît ne putem face noi înșine.

Și mai e ceva: degeaba construim ziduri "în stil ortodox", dacă o facem străini de duhul Ortodoxiei.

Dar nădăjduim, pentru rugăciunile sfinților...

Claudiu TÂRZIU

GABRIEL CONSTANTINESCU 3

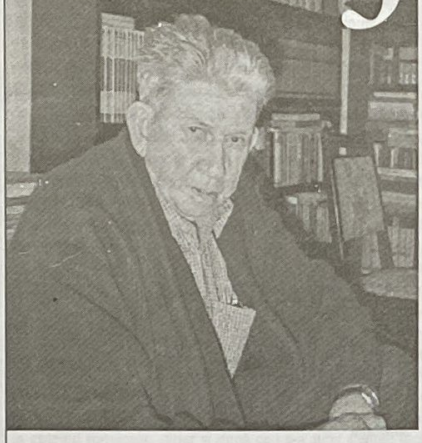

RĂSPUNSURI PE LUNĂ

*Începând din numărul pe mai, d-l **Gabriel Constantinescu**, directorul **Punctelor cardinale**, răspunde lunar la trei întrebări adresate de colaboratorii sau cititorii revistei, pe teme politice şi sociale de actualitate. Cei dornici să formuleze întrebări sunt invitaţi să le trimită la Redacţie, prin poştă sau e-mail, până la jumătatea fiecărei luni. Întrebările (anonime sau semnate, conform dorinţei celor care le formulează) trebuie să fie clare, concise şi de interes cât mai general. Din fiecare lot lunar de întrebări, vor fi alese trei, primind răspuns în numărul din luna imediat următoare. (Redacţia)*

1. La ultimele alegeri, cele pentru Parlamentul European, absenteismul a bătut toate recordurile. Cum explicaţi acest fenomen? Ar trebui cetăţeanul să voteze în orice condiţii?

În democraţiile consolidate din Occident absenteismul la consultarea corpului electoral este un fenomen obişnuit. În general, participarea la vot a cetăţenilor se înscrie în jurul cifrei de 50%. Procentajul de la scrutinul pentru elegerea europarlamentarilor din 7 iunie 2009 din România – 27% – este însă un fenomen neobişnuit şi îngrijorător. Ca urmare, căutarea cauzelor care au determinat electoratul român să boicoteze practic aceste alegeri se impune cu necesitate. Pentru obţinerea unei explicaţii temeinice, câteva consideraţii preliminare sunt utile.

În ţările cu regim comunist prezenţa la vot era de 100% (!), ceea ce ar fi putut lăsa să se înţeleagă înaltul grad de conştiinţă civică a cetăţenilor. Cât priveşte rezultatele, ele se apropiau, fără excepţie, la cifra de 99,9%. Bineînţeles că atât nivelul participării la vot cât şi rezultatele obţinute de partidele comuniste erau minciuni grosolane, care nu mai impresionau pe nimeni. Cu totul altfel se petrec lucrurile în lumea liberă. Stabilitatea instituţiilor, garantată de competenţa şi profesionalismul conducătorilor, este unanim recunoscută, încât nimănui nu-i trece prin minte gândul că o dată cu schimbarea partidului de guvernământ ar trebui să se producă şi schimbarea conducătorilor acestor instituţii. În mentalitatea politică specifică democraţiilor occidentale este de neimaginat ca alternanţa partidelor politice la guvernare să aducă după sine înlocuirea directorilor de licee sau de spitale, a celorlalţi conducători aflaţi în fruntea instituţiilor publice. Competenţa şi profesionalismul domină şi depăşeşte deosebirile de doctrină politică. În aceste ţări competiţia politică se poartă între idei, doctrine şi programe. Ea nu este subordonată, ca la noi, unor interese meschine, în care succesul atrage după sine avantaje şi câştiguri materiale nejustificate. Privind lucrurile dintr-o perspectivă ideală, tabelele de valori care guvernează societatea fac o distincţie clară între *valorile-scop* şi *valorile-mijloc*. În timp ce valoarea morală, valoarea teoretică şi valoarea estetică, binele, adevărul şi frumosul sunt scopuri, valorile politică şi economică sunt mijloace al căror rost este să creeze condiţii pentru ca valorile-scop să se realizeze. Bineînţeles că acest deziderat ideal ţine mai degrabă de societăţile utopice pe care şi le doresc filosofii. Dar o componentă semnificativă a acestei idealităţi nu lipseşte într-o democraţie autentică. După aflarea rezultatului scrutinului, conducătorii partidelor învinse îl felicită pe cel al partidului victorios şi, ca o preocupare în vederea viitorului scrutin, au loc analize şi studii, căutându-se cauzele eşecului, pentru a se corecta programele respinse de corpul electoral. Nimeni nu-şi imaginează furia patologică cu care învinşii se dezlănţuie asupra învingătorilor. Insultele, invectivele, acuzaţiile de fraudă electorală şi dezvăluirea unor acte de corupţie fictivă sunt de neimaginat în democraţiile adevărate.

Cu totul altfel se petrec lucrurile în pseudo-democraţiile din ţări cum este România. Cu privire la ceea ce concep oamenii politici din aceste state ca fiind democraţia, observaţia făcută de Alexandru Paleologu este un adevăr, din păcate, de necontestat: „În timp ce în România de dinainte de decembrie 1989 exista un singur partid comunist, în România postdecembristă singura schimbare care s-a produs a fost apariţia mai multor partide comuniste". Pluralismul politic, care a luat şi la noi locul partidului unic, nu a însemnat şi o schimbare a mentalităţii sau năravurilor clasei politice. Criteriul de apreciere a celor implicaţi în activitatea politică nu este valoarea şi profesionalismul, ci obedienţa faţă de conducerea partidului respectiv. În locul calităţii de membru de partid, condiţie *sine qua non* care asigura şansele promovării în comunism, a fost aşezat în postcomunism clientelismul politic.

Abuzurile şi negarea valorii autentice nici măcar nu mai sunt ţinute sub control, cum se petreceau lucrurile în comunism. Dacă activiştii de partid din anii regimului comunist furau bunuri cu portbagajul automobilelor, în condiţiile (pseudo)pluralismului politic de esenţă comunistă abuzurile şi corupţia nu mai au limite: se devalizează şi falimentează bănci, se naţionalizează pentru uz personal întregi ramuri ale industriei, îşi fac apariţia latifundiari care înainte de instaurarea regimului comunist nu au posedat nici o palmă de pământ. Exemple de felul cum se manifestă acest rudiment de democraţie instaurat în România postdecembristă se pot da la nesfârşit. Confruntată cu aceste realităţi, România adevărată a reacţionat viguros. Faptul că 73% din corpul electoral a refuzat să participe la simulacrul de democraţie este un lucru îmbucurător. Pentru moment, masivul absenteism de la 7 iunie 2009, care a fost o palmă pe obrazul gros al clasei politice în totalitatea ei, reprezintă o dovadă elocventă că o naţiune întreagă nu poate fi manipulată la nesfârşit. Este îndoielnic însă că cei care se intitulează reprezentanţii naţiunii, senatorii şi deputaţii care fac zid de protecţie în jurul corupţilor din propriile rânduri, au înţeles semnificaţia corecţiei care le-a fost aplicată de către majoritatea covârşitoare a românilor.

Privind prin lupa obiectivităţii rezultatele reale ale scrutinului pentru europarlamentare, rezultate pe care Biroul Electoral Central le-a escamotat printr-o complicitate condamnabilă cu partidele politice, ajungem la cu totul alte concluzii decât cele oficiale. Pretenţia partidului condus de cuplul Vanghelie-Geoană de a fi câştigat alegerile cu un procentaj de 30% este o minciună sfruntată. În realitate, Partidul Comunist care de-a lungul timpului şi-a schimbat în repetate rânduri denumirea, devenind în cele din urmă Partidul Social Democrat, într-o aritmetică corectă, a obţinut doar 8% din totalul voturilor românilor cu drept de pronunţare prin urnă. Adică voturile celor care şi-au vândut conştiinţa (dacă o au cumva) pentru doi mici şi un pahar cu bere oferite de impostorii care, prin falsificarea rezultatelor reale, ridică pretenţia de a reprezenta România în structurile europene. Aceeaşi corecţie, din respect pentru adevăr, trebuie aplicată şi cârdăşiei dintre C. V. Tudor şi Gigi Becali, care se împăunează cu scorul de peste 8 procente, când în realitate doar 2% din corpul electoral le-a acordat încrederea.

În pofida minciunilor şi complicităţii prin care s-au prezentat rezultatele scrutinului europarlamentar, este puţin probabil că actualele partide politice să tragă concluziile ce se impun din boicotul aplicat de electoratul român. Cu toată mizeria morală în care se cômplace actuala clasă politică, ţara nu poate fi lipsită de guvernare. Ca urmare, s-ar putea ca boicotarea alegerilor să nu fie soluţia cea mai potrivită. În locul ei, poate ar fi fost mai nimerit ca, în speranţa unei viitoare însănătoşiri a climatului politic, românii să se fi prezentat la urne şi să voteze răul cel mai mic.

2. Ca veşnic militant socialist, oare tovarăşul Iliescu consideră (ca şi în adolescenţă) lumpen-proletariatul (curvele şi hoţii) ca o bază a luptei de clasă, aceasta explicând atitudinile similare de promovare şi coabitare cu aceste categorii sociale? (Virgil Popescu, Bucureşti)

Întrebării formulate de d-l Virgil Popescu din Bucureşti, înainte de a contura un răspuns, ne îngăduim să-i aducem două corecturi. Prima se referă la poziţia pe care Ion Iliescu o deţine la ora actuală în ierarhia partidului moştenitor şi continuator al tradiţiilor şi ideologiei comuniste. În pragul vârstei de 80 de ani, Ion Iliescu a încetat să mai fie conducătorul de fapt al recrudescenţei comuniste. Locul lui a fost luat de „prostănacul" Geoană şi de „cel care este" prototipul evoluat al lumpenproletariatului de-a lungul celor peste şase decenii de guvernare comunistă. Cea de-a doua corectură se referă la rolul jucat de lumpenproletariat – concept marxist prin care se defineşte segmentul social din capitalism alcătuit din drojdia societăţii, persoane declasate şi lipsite de moralitate, infractori, prostituate şi vagabonzi, în opoziţie cu proletariatul real, alcătuit din muncitori conştienţi de datoria lor de a acţiona energic şi decisiv în vederea instaurării unei noi ordini politico-sociale. Cu această înţelegere a ceea ce înseamnă de fapt lumpenproletariat, trebuie să subliniem că în evoluţia comunismului în România această categorie socială a fost doar *una* dintre componentele care i-au asigurat succesul.

Pentru naţiunea română comunismul nu a fost o componentă politică autohtonă. Iniţial, cei care au încercat să-l implanteze în peisajul politic românesc au fost alogeni. Celor care se îndoiesc de valabilitatea acestei afirmaţii le recomandăm să citească cu atenţie studiul-document elaborat de politologul Vladimir Tismăneanu şi intitulat *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*. Aşa, de pildă, aflăm din această lucrare că la Congresul IV al P. C. din România, ţinut la Harbov (U. R. S. S.) în 1928, reprezentanţii erau Elek Koblos, Saşa Gherea, Berger Aladar, Jasz Deszo, Victor Tordai şi Leon Lichtblau (!). Iar lucrurile nu se opresc aici. La cel de-al V-lea Congres al P. C. R. (Moscova, 3-24 dec. 1931), în noul Comitet Central sunt incluşi noi activişti precum Bela Brainer, Elena Filipovici, Nicolae Goldberger, Emil Halitchi, Eugen Jacobovici, Sanda Nicolschi (Seiva Averbuch) etc., în fruntea partidului, ca secretar general, fiind „ales" Alexander Danielink Stefanski (Gorn). Un alt document, care accentuează prezenţa alogenilor în aparatul represiv cel mai important pe care s-a bazat puterea P. C. R., lucrarea generalului de divizie în retragere Neagu Cosma, intitulată *Securitatea, Poliţia politică, dosare, informatori*, este edificatoare. Personajele care au organizat şi condus represiunea şi teroarea în anii de consolidare a regimului sunt: Iulian Sorin, Duldberger Mizu (Dulgheru Mihail), Aritonovici Samuel (Antoniu Sami), Mathuscevici Nathan (Andreescu Matuşei), Răzvan Sergiu, Ceaslovski, Ficher Simon, Neidman Gingal, Rusu Mircea, Davidovici Leon (Mureşan), Franco Sandu, Lenabel Barbu, Micle Tedy, Mahler William, Negru Nicu, Segal Luiza, Hasu Estera, Gersohn Clara, Haber Estera, Vincler Viorica, Mateescu Ella, Orenstein, Breban Iosif, Patriciu, Grumberg Marcel (Gruia Manea), Breiner Sigi, Breiner Iosif, Barany Elemer, Cosma Meer etc., etc. După ce aceste sinistre personaje şi-au încheiat misiunea nefastă şi criminală, care a afectat nu numai pe cei peste un milion de români care au trecut prin anchetele şi tortura Securităţii, ci a lovit cu bestialitate în întreaga populaţie neconvertită la comunism,

(continuare în pag. 5)

(urmare din pag. 5)

majoritatea au emigrat în Israel sau în Statele Unite. De altfel, Ana Pauker nu a făcut nici un secret din faptul că numărul celor care au început „lupta cea mare" pentru transformarea României într-o anexă a Uniunii Sovietice nu a depăşit cifra de 800 de membri de partid, cei mai mulţi fiind veniţi în ţară cu furgoanele armatelor sovietice.

Acesta este momentul în care comuniştii au recurs la lumpenproletariatul autohton, pentru a-şi îngroşa rândurile. În sprijinul acestei afirmaţii, convingător este exemplul furnizat de colonelul de Securitate Filip Teodorescu în lucrarea intitulată *Un risc asumat*: „... am cunoscut nemijlocit pe unii dintre cei care au fost cooptaţi în «Securitate». În copleşitoare majoritate fără studii, nici chiar liceale, abia reuşeau să ţină în mână un stilou. Un asemenea «securist» era vecin de cartier şi îl cunoşteam bine. De profesie era pietrar. Adică repara străzile pavate cu pietre de râu. [...] Un altul, ţigan din mahalaua vecină, când ajungea acasă îşi scotea cizmele şi uniforma şi ieşea la poartă desculţ, păstrând pe cap numai chipiul cu calota albastră, gândind probabil, în primitivismul său, că astfel îşi păstrează autoritatea faţă de vecini. Aceştia făceau parte din categoria «ofiţeri pe puncte». La armată situaţia era identică". Supravieţuitorii acelei perioade îşi amintesc de personajele dubioase, cele mai multe recrutate din drojdia societăţii româneşti, care au devenit peste noapte conducători de instituţii, directori ai întreprinderilor naţionalizate, preşedinţi de colhozuri (după colectivizarea agriculturii) şi chiar înlocuitori ai magistraţilor de profesie din instanţe, sub denumirea de „asesori populari".

Dar cel mai ruşinos spectacol oferit în anii de consolidare a regimului comunist a fost cel în care protagonişti în rolurile principale au fost vârfurile intelectualităţii. Această dezertare, cu arme şi bagaje, de pe poziţiile culturii autentice spre rândurile comuniştilor, este concludent prezentată şi analizată de către politologul Ghiţă Ionescu, profesor la Universitatea Manchester, în lucrarea intitulată *Comunismul în România*. Cine vrea să cunoască mai în profunzime acest nefericit proces trebuie să-şi asume osteneala de a citi cu atenţie şi lucrarea intitulată *Antologia ruşinii după Virgil Ierunca*, editată de tinerii cercetători Nicolae Merişan şi Dan Taloş.

În contextul procesului transformării României dintr-o monarhie constituţională într-o anexă a U. R. S. S., Ion Iliescu a fost atât un beneficiar al noii ordini sociale, cât şi unul dintre stâlpii din a doua generaţie de conducători comunişti. Contribuţia sa este integral prezentată în documentarul-dicţionar editat de Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii şi intitulat *Membrii C.C. al P.C.R., 1945-1989*, din care citâm: „ILIESCU, ION (n. 3 mart. 1930, Oltenita, jud. Călăraşi): Membru supleant al C. C. al P .C. R. (23 iul. 1965-12 aug. 1969); membru al C. C. al P. C. R. (12 aug. 1969-22 nov. 1984); membru supleant al Comitetului Executiv al C. C. al P. C. R (12 aug. 1969-28 nov. 1974) şi al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P. C. R. (28 nov. 1974-23 nov. 1979); membru al Secretariatului C. C. al P. C. R. (11 febr. – 15 iul. 1971). Studii: studii primare în Oltenita şi Bucureşti; studii gimnaziale şi liceale în Bucureşti (Industrial-Polizu, „Spiru Haret" şi „Sf. Sava"); Facultatea de Hidrotehnică, Institutul Politehnic Bucureşti (1950); Institutul de Energetică din Moscova, specializarea Gospodărirea apelor şi ecologie (1950-1954). Profesia de bază: inginer energetician. Activitate şi funcţii: membru al U. T. C. din aug. 1944; voluntar în brigada de muncă „Vasile Roaită" în Albania, pe şantierul naţional al căilor ferate (1947); membru al C. C. al U. T. M. (din 21 mart. 1949); secretar al Comitetului unional al studenţilor şi aspiranţilor români aflaţi la studii în U. R. S. S. (din 1950); membru de partid din 1953; membru al Biroului C. C. al U. T. M. (mart. 1954-28 mart. 1960); reprezentant al U. T. M. la Uniunea Internaţională a Studenţilor – Praga (din iun. 1956); preşedinte al comitetului de organizare al Asociaţiilor studenţeşti din R. P. R. (din 15 aug. 1956); secretar al C. C. al U. T. M. (1956-28 mart. 1960); preşedinte al U. A. S. R. (din 1960); adjunct al şefului Secţiei Propagandă şi Agitaţie a C. C. al P. M. R. (1960-1962); şef al Secţiei învăţământ şi sănătate din Direcţia de Propagandă şi Cultură a C. C. al P. M. R. (1962-31 mart. 1965); şef al Secţiei Propagandă şi Agitaţie a C.C. al P.M.R. (din 31 mart. 1965); prim-secretar al C. C. al U. T. C. şi ministru pentru Problemele Tineretului (9 dec. 1967-20 mart. 1971); membru al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice (1970); secretar pentru probleme de propagandă al Comitetului judeţean de partid şi vicepreşedinte al Consiliului judeţean Timiş (1971-1974); membru supleant al Consiliului de Stat (din 29 nov. 1974); prim-secretar al Comitetului judeţean de partid şi preşedinte al Comitetului executiv al Consiliului popular al judeţului Iaşi (9 nov. 1974-21 aug. 1979); membru al Consiliului de Stat (2 apr. 1979-20 mart. 1980); preşedinte al Consiliului de Stat (2 apr. 1979-20 mart. 1980); preşedinte al Consiliului Naţional al Apelor (28 aug. 1979-17 mart. 1984); director al Editurii Tehnice (mart. 1984-22 dec. 1989); deputat M.A.N., ales în circ. Elect. „Ilie Pintilie", Bucureşti (1957-1961), nr. 22 Huedin, jud. Cluj (1965-1969), nr. 3 Oltenita, jud. Ilfov (1969-1973), nr. 6 Paşcani, jud. Iaşi (1975-1980) şi nr. 2 Odobeşti, jud. Vrancea (1980-1985). Distincţii: Ordinul „23 August" clasa a IV-a; „Ordinul Muncii" clasa a III-a; Ordinul „Steaua Republicii Populare Române" clasa a V-a; „Medalia Muncii"; Medalia „În cinstea încheierii colectivizării agriculturii"; Medalia „23 August" (1964); Ordinul „Tudor Vladimirescu" clasa a III-a (1966); Medalia „A XX-a aniversare a eliberării patriei" (1969).

Mai e nevoie de comentarii?

3. Credeţi că există o presă centrală cu adevărat liberă în România?

Pentru ca răspunsul cu privire la libertatea presei centrale în România să fie convingător, voi începe prin precizarea conţinutului a trei concepte care garantează un răspuns cu adevărat credibil: „libertatea presei", „cenzura" şi „delictul de opinie".

În acest scop, am făcut apel la lucrarea *Dicţionar politic. Instituţiile democraţiei şi cultura civică*, de Sergiu Tămaş, apărută la Editura Academiei Române în 1993.

Libertatea presei constă în libertatea de a publica şi difuza publicaţiile fără restricţii. Libertatea presei este esenţială într-o societate liberă, dar exercitarea acestei libertăţi trebuie să evite abuzul care se referă la defăimare, obscenităţi, incitare la crimă, nesupunere faţă de tribunal, incitare la războaie, publicare de secrete guvernamentale. Probleme majore sunt legate de cenzura cărţilor şi filmelor, întrucât dificultatea constă nu numai în asigurarea libertăţii presei, dar şi într-o judecare corectă a încălcărilor, de ordin legal şi moral. Declaraţia Drepturilor Omului din 1789 subliniază că „toţi cetăţenii pot vorbi, scrie, imprima *liber*, însă *responsabil*".

Măsura abuzivă prin care libertatea presei este îngrădită poartă denumirea de **cenzură**, pe care aceeaşi lucrare o defineşte astfel: „Putere dată unei autorităţi sau persoane de a exercita un control preventiv asupra corespondenţei, publicaţiilor, filmelor, spectacolelor, de a interzice sau suprima apariţia unor publicaţii în numele protejării anumitor valori morale, filozofice, politice sau religioase. Voltaire numea cenzorii «vameşi ai gândirii»".

Cel de-al treilea concept în acest context este **delictul de opinie**, pe care dicţionarul menţionat mai sus îl defineşte astfel: „Concept folosit în anumite procese politice având un caracter antidemocratic, întrucât subminează libertatea de expresie. Din punct de vedere juridic, o persoană nu poate fi culpabilă de a avea o opinie, ci doar responsabilă pe plan uman. Cel ce exprimă o opinie în public îşi asumă un risc, astfel el trebuie să fie mai respectat decât cel ce nu-şi asumă nici un risc prin tăcere".

Exemplul clasic de încălcare a libertăţii presei îl constituie instituţia denumită *Index Librorum Prohibitorum* – un catalog al cărţilor neagreate de catolicism şi întocmit de chiar Sf. Scaun. Această instituţie a fost înfiinţată în 1559, de către papa Paul IV, şi confirmată de Conciliul de la Trento (1564). Cât priveşte delictul de opinie, cazul clasic îl constituie condamnarea lui Socrate, în anul 339 î. Hr. El a fost silit să bea cupa cu otravă pentru învinuirea că ar fi propovăduit zeităţi noi şi ar fi sedus tineretul. Moartea lui eroică a fost cel mai puternic argument pentru adevărurile în care credea şi dovada tăriei de a le face cunoscute. Dacă însă condamnarea filosofului grec a constituit un caz izolat, incriminarea opiniilor diferite de cele ale puterii politice în regimurile comuniste a atins proporţii de veritabil genocid. În România comunistă au fost create legi speciale care condamnau la ani grei de temniţă orice tentativă de critică îndreptăţită a ideologiei marxist-leniniste. Represiunea pentru această categorie de delicte era cu atât mai brutală cu cât se exercita asupra unei populaţii care se bucurase până atunci de respectarea libertăţii de expresie prevăzută explicit în Constituţiile României moderne! Atât Constituţia din 1866, cât şi cea din 1923 prevedeau cu claritate în Titlul II (1866)/Capitolul II (1923) – Despre drepturile românilor, la art. 25 (C.1866) şi art. 22 (C. 1923), această libertate cetăţenească fundamentală. Reproducem articolul 25 din Titlul II al Constituţiei din 1866: „Constituţiunea garantează tuturor libertatea de a comunica şi publica ideile şi opiniile lor prin grai, prin scris şi prin presă, fiecare fiind răspunzător de abuzul acestor libertăţi în cazurile determinate de codicele penal, care în nici un caz nu va putea restrânge dreptul în sine. Nici o lege excepţională nu se va putea înfiinţa în această materie. Nici cenzura, nici o altă măsură preventivă pentru apariţiunea, vinderea sau distribuţiunea oricărei publicaţiuni nu se va putea înfiinţa. Nu este nevoie de autorizaţiunea prealabilă a nici unei autorităţi pentru apariţiunea oricărei publicaţiuni. Nici o cauţiune nu se va cere de la ziarişti, scriitori, editori, tipografi şi litografi. Nici un ziar sau publicaţiune nu va putea fi suspendat sau suprimat".

În succesivele Constituţii (1948, 1952, 1965) din România comunistă este stipulat de asemenea principiul libertăţii presei. O minciună sfruntată, destinată efortului propagandistic menit să asigure în ochii străinătăţii occidentale legitimitatea unui regim ilegal şi criminal. Aparenta cădere a regimului comunist, în decembrie 1989, a fost însoţită de măsuri menite să legitimeze noua putere, care în fond succeda, prin indivizi şi mentalităţi, vechiului regim. După cum „tovarăşii" s-au travestit în „domni" democraţi, tot astfel şi numerosul detaşament de ziarişti care au servit propaganda regimului comunist s-a metamorfozat peste noapte în slujitori ai presei libere. În realitate, însă, aşa cum în trecutul comunist serviseră patronului unic (PCR), în perioada postdecembristă şi-au căutat (şi au găsit!) noi patroni, de data aceasta funcţionând după principiul: „Cine plăteşte, comandă".

După cum „democraţia originală" instaurată de bolşevicul Ion Iliescu a păstrat năravurile şi mentalitatea vechiului regim, tot astfel în categoria ziariştilor postdecembrişti nu s-a produs un autentic reviriment democratic. Aşa se explică faptul că atât în presa scrisă, cât mai ales în cea audio-vizuală nu se vehiculează, cel mai adesea, idei, ci interese. Pentru a evita criticile justificate cu privire la modul în care şi-au dobândit averile, oligarhia postdecembristă şi-a clădit adevărate trusturi de presă care să-i asigure stabilitatea economico-financiară şi impunitatea juridică. Rolul simbriaşilor – care abundă îndeosebi în presa centrală – este de-a dreptul dezgustător. Figuri ca Ion Cristoiu, Cornel Nistorescu, Sorin Roşca Stănescu etc., dar şi cei care încearcă să apară drept obiectivi şi echidistanţi – Mircea Dinescu, Cristian Tudor Popescu sau Emil Hurezeanu –, sunt emblematice pentru actuala degradare a profesiunii de jurnalist. În timp ce această categorie de manipulatori (nu formatori!) de opinie, angajaţi pe bani grei de oligarhi ca Dan Voiculescu, Sorin Ovidiu Vântu şi Dinu Patriciu, se lăfăie în voie slujindu-şi stăpânii, atât în gazete, cât mai ales pe ecranele posturilor de televiziune din categoria „Antenelor" lui Dan Voiculescu sau „Realităţilor" lui Sorin Ovidiu Vântu, slujitori merituoşi ai adevărului prin profesiunea de ziarist, ca Traian Ungureanu, Mircea Cărtărescu, Rodica Culcer, Andreea Pora, Tia Şerbănescu, Mircea Mihăieş sau Dan Stanca, trebuie să se mulţumească cu spaţiul tipografic restrâns care le este oferit pentru a-şi expune punctele de vedere, adesea incomode. Ca urmare, răspunsul la întrebarea, dacă „există o presă centrală cu adevărat liberă în România", răspunsul este categoric NU!

RESTANŢIERII SUNT RUGAŢI SĂ-ŞI PLĂTEASCĂ URGENT ABONAMENTELE PENTRU ANUL ÎN CURS.

Redacţia

ÎNCEPEREA REEDUCĂRII DE LA AIUD:

Introducere

Demostene ANDRONESCU

Despre ceea ce s-a întâmplat, atât în închisori, cât şi în întregul univers concentraţionar din România, s-a scris relativ puţin, şi s-a publicat şi mai puţin, în raport cu dimensiunea apocaliptică a suferinţelor îndurate de atâţia oameni în aceste adevărate temple ale ororii. Dar şi ceea ce s-a publicat, atât cât s-a publicat, a apărut în ediţii confidenţiale şi, adesea, mai mult decât modeste, din iniţiativa şi pe cheltuiala unora dintre victime, fiind mai totdeauna ignorate, cu oarecare ostentaţie, atât de clasa politică, cât şi de opinia publică românească în general. Nici chiar istoricii, cărora le-ar incumba sarcina de a cerceta şi de a explica pentru posteritate ce a fost şi ce s-a întâmplat în *gulagul românesc*, nu se înghesuie să facă acest lucru, nici chiar acum, când nu mai pot invoca imposibilitatea accesului la arhive. Astfel stând lucrurile, este oarecum normal ca majoritatea românilor să nu ştie nimic – sau aproape nimic – despre reeducarea de la Piteşti, de exemplu. Nu mai vorbesc de cea de la Aiud, despre care chiar nu s-a scris nimic consistent, deşi, ca rezultate, ea a fost tot atât de cumplită ca şi cea de la Piteşti. Că românul de rând, copleşit de griji şi victimă a unei interminabile „tranziţii", nu are cunoştinţă de aceste orori este oarecum explicabil. Cu totul inexplicabil este însă faptul că până şi intelectualitatea, care este – sau care ar trebui să fie – „conştiinţa cetăţii", manifestă o vinovată indiferenţă faţă de ceea ce s-a întâmplat timp de două decenii în gulagul românesc, chiar şi după ce i s-a atras atenţia, încă de timpuriu, de către o voce autorizată, asupra importanţei studierii şi elucidării problemelor pe care le generează aceste diabolice „experimente". Este vorba de Virgil Ierunca, celebrul exilat căruia, în 1990, i-a apărut, la Editura Humanitas, cartea intitulată *Fenomenul Piteşti* (care, după câte ştiu eu, este singura scriere în domeniu căreia i s-a acordat, de către „o parte a intelectualităţii", oarecare atenţie).

Iată ce spune exilatul român de la Paris despre acest „experiment": *„Toată lumea cunoaşte azi Arhipelagul Gulag. Toată lumea mai ştie că, sub denumirea posibilă de Arhipelag M.A.I., el s-a întins şi asupra României. Ceea ce n-a ajuns însă – şi încă – la cunoştinţa tuturor este că în Arhipelagul românesc a existat o insulă a ororii absolute, cum alta n-a mai fost în întreaga geografie penitenciară comunistă: închisoarea de la Piteşti. Acolo a început la 6 decembrie 1949 o experienţă de o sumbră originalitate denumită reeducare şi tinzând la distrugerea psihică a individului".* Şi în încheiere face următoarele precizări: *„Fenomenul Piteşti ni se pare a depăşi în oroare, din fericire nu şi în durată, reeducarea de tip chinezesc. Paralela între aceste două experienţe de distrugere a psihismului se impune de la sine, oricare ar fi explicaţiile acestui straniu paralelism pe care le vor găsi istoricii de mâine. Azi ne revine nouă, contemporanii acestei degradări, ai acestui proiect demonic [...], sarcina de a culege pentru memoria de mâine elementele ce definesc fenomenul Piteşti".* Avem, cu alte cuvinte, datoria morală de a smulge uitării destinul acestei nefericite generaţii de intelectuali (amintesc că tinerii asupra cărora s-a făcut „experimentul" de la Piteşti au fost în marea lor majoritate studenţi) şi de a elucida, atât pentru contemporanii miopi (sau numai neinformaţi), cât şi pentru posteritate (mai ales pentru posteritate), multiplele probleme legate de acest cumplit „experiment".

Are dreptul la această „aducere aminte" un Pop Cornel, de exemplu, a cărui figură o voi evoca pe scurt, pentru edificare, în cele ce urmează. Desigur, acelaşi drept îl au toţi cei care au trăit ororile gulagului românesc. L-am ales însă pe el pentru că mie mi se pare o figură emblematică din acest punct de vedere.

Pop Cornel, fost eminent student al Facultăţii de Medicină din Cluj, care, atât prin pregătirea sa profesională şi umanistă, cât şi prin înalta sa ţinută morală, promitea să devină un fel de lider de generaţie, a nimerit şi el, ca majoritatea colegilor săi, în „iadul" de la Piteşti. Ţurcanu, care-i cunoştea biografia, s-a ocupat personal de el şi în şase săptămâni de tortură continuă a reuşit să facă din acest om integru şi echilibrat un „neom", un robot care executa orbeşte tot ceea ce îi cerea „dresorul" său. Pentru a ilustra ce făcuse tortura din acest om, reproduc următoarea scenă evocată de unul dintre „pitesteni". Pentru a-l ţine sub tensiune şi a-i spori dezumanizarea, Ţurcanu, ori de câte ori avea de făcut câte o „operaţie" mai dificilă, îl lua pe el „mâna a doua". Într-una din zile, pe când „trudeau" împreună să aducă la ascultare un „pacient" care se încăpăţâna să reziste, Pop Cornel se opreşte deodată din „lucru" şi se adresează „dresorului" său: *„Domnule Ţurcanu, am gândit rău despre dumnevoastră. Scoateţi răul din mine!".* Şi zicând acestea, îşi dădu jos pantalonii şi se întinse alături de victimă! Nu se ştie ce gând nătâng o fi trecut prin mintea tulbure a nefericitului om, dar Ţurcanu a interpretat acest gest în felul lui, considerând că Pop Cornel a recurs la acest tertip pentru a oferi victimei un moment de respiro şi, în consecinţă, i-a ordonat să treacă „în poziţie", ceea ce însemna reluarea întregului ciclu al reeducării.

S-ar putea ca Ţurcanu să nu fi greşit totuşi în aprecierea lui, pentru că Pop Cornel a mai făcut şi cu alte ocazii dovada că, pe undeva, prin străfundurile răvăşite ale sufletului său, mai păstra o fărâmă din omul care fusese altădată. Ion Munteanu, coleg cu el de facultate, relatează că, întâlnindu-l odată, după cădere, în loc de orice altă discuţie, acesta i-a recitat cu ochii în lacrimi balada lui Ştefan Aug. Doinaş *Mistreţul cu colţi de argint* – *„o tristă spovedanie* – remarcă Ion Munteanu –, *alegoria poeziei acoperind-o pe cea a propriei sale vieţi".* Într-adevăr, Pop Cornel, se aseamănă prinţului din baladă, fiind sfâşiat, ca şi acesta, de propriul său ideal. Şi încă o dovadă că el percepea exact starea în care se găsea o constituie faptul că, în ultimul cuvânt pe care l-a rostit la procesul în care a fost judecat împreună cu Ţurcanu şi cu mulţi alţii, a cerut să fie condamnat la moarte. Şi a fost condamnat la moarte şi executat. *„Numai că* – remarcă cineva – *această condamnare pentru el nu a fost o pedeapsă, a fost o eliberare".* Şi o ispăşire asumată, aş adăuga eu.

Am amintit deja mai sus că, pe lângă datoria de a smulge uitării „destinul acestei generaţii crucificate", mai avem şi obligaţia de a elucida, pentru contemporani şi pentru posteritate, unele probleme legate de acest diabolic „experiment", cum ar fi: identificarea iniţiatorilor acestui proiect, identificarea celor care au dat dispoziţii să fie pus în aplicare şi care l-au „monitorizat" şi, nu în ultimul rând, stabilirea cauzelor pentru care *doar* România a avut parte de un asemenea „experiment", despre care (pentru a nu cădea în „păcatul" evreilor care afirmă unicitatea holocaustului) nu voi spune că a fost unic, ci doar că, pe o scară a ororilor săvârşite în cumplitul secol XX, el se situează pe una dintre treptele cele mai de sus.

Toate aceste probleme trebuie lămurite, pentru a nu mai da prilejul, nici celor de rea-credinţă, nici celor neinformaţi, să interpreteze în fel şi chip această cumplită tragedie, aşa cum face d-l H.-R. Patapievici, de exemplu, care consideră, nici mai mult, nici mai puţin, „fenomenul Piteşti" drept „expresie a specificului naţional românesc"! Într-un eseu publicat în nr. 1 al revistei *22*, din ianuarie 1994, dumnealui spune textual: *„Abia când privim spaţiul mioritic ca anticameră a fenomenului Piteşti, gravitatea chestiunii specificului naţional este cu adevărat pusă".* Această aserţiune a autorului *Politicelor* a scandalizat, pe bună dreptate, pe mulţi, deşi s-ar putea ca d-l Patapievici să se fi referit doar la „resemnarea" ciobanului mioritic şi nu la crima propriu-zisă. S-ar putea, deci, ca dumnealui să considere fatalismul ca „specific naţional al poporului român". Dar această interpretare nu poate fi acceptată, deoarece victimele de la Piteşti nu s-au lăsat măcuite din fatalism. În cazul lor nu exista altă alternativă, liberul arbitru fiindu-le anulat. Şi apoi, toţi cei care şi-au dat cu părerea despre acest „fenomen", deci şi d-l Patapievici, ar trebui să remarce şi reversul medaliei, adică dimensiunea eroică a celor întâmplate aici. Căci Piteştiul nu a fost numai oroare şi abjecţie, ci a avut şi o imensă dimensiune eroică. Amploarea supliciilor şi a ororii atestă amploarea rezistenţei care trebuia înfrântă. Dacă toţi cei care au fost supuşi „reeducării" ar fi acceptat-o fără a se opune, „fenomenul" nu ar mai fi avut loc şi d-l Patapievici ar fi trebuit să caute în altă parte „specificul naţional al poporului român".

Să trecem acum în revistă problemele legate de acest experiment, după cum au fost enunţate mai sus. Este vorba de identificarea celor care au iniţiat şi conceput acest proiect (prima problemă), a celor care l-au pus în aplicare şi au supravegheat îndeplinirea lui (a doua problemă), precum şi cauzele pentru care *doar* deţinuţii din România au avut parte de un asemenea tratament (a treia problemă).

Supoziţia că „reeducarea" aparţine, ca iniţiativă şi concepţie, unei mentalităţi străine se sprijină pe date indubitabile. Este deja un truism faptul că ea a fost iniţiată de Moscova şi mînuţios pusă la punct în birourile Ministerului de Interne şi ale Comitetului Central, sub directa îndrumare a consilierilor sovietici, de către comuniştii care erau în posturi de conducere, în marea lor majoritate alogeni. Generalul Pintilie (Pantiuşa) era rus, iar Ana Pauker şi triada demonică din preajma ei (Nicolski, Dulbergher, Zeller), precum şi Teohari Georgescu, Sepeanu, Koller, Tiberiu Lazăr, ca să enumăr doar câţiva dintre cei implicaţi, erau evrei. Desigur, au fost şi destui români, cozi de topor, care au participat la această criminală acţiune. Mă refer la cei câţiva directori de închisore (Dumitrescu Alexandru, Goiciu, Gheorghiu etc.), la unii dintre ofiţerii politici şi dintre gardieni, precum şi la grupul primilor torţionari cu ajutorul cărora s-a demarat "reeducarea". Unii dintre aceştia din urmă, cei care au făcut partea urâtă a trebii, au fost judecaţi şi executanţi, pentru a nu mai putea depune mărturie, iar alţii au fost incluşi şi judecaţi în lotul "ţapilor ispăşitori". Printre creierele care au clocit "acţiunea", eu nu ştiu însă să fi fost vreun român. Nu vreau prin aceasta să minimalizez vinovăţia românilor care au fost complici la aceste orori, pentru că ei sunt cel puţin tot atât de vinovaţi ca şi cei care le-au pus la cale. Vreau doar să reliefez faptul că "reeducarea" de la Piteşti nu aparţine – nici în iniţiativă, nici în concepţie – românilor, ci are cu totul alte origini. Eu nu cred că a fost doar o simplă coincidenţă faptul că, o dată cu debarcarea Anei Pauker şi a grupului său de "deviaţionişti", în vara anului 1952, a încetat şi "reeducarea". Se vorbea chiar, printre cei avizaţi, că Gheorghiu-Dej ar fi vrut să o facă răspunzătoare pe această *Passionaria* a României, printre altele, şi de ororile de la Piteşti. dar până la urmă a renunţat la această acuză, se pare, de teama implicaţiilor internaţionale. Să nu uităm că la vremea aceea mai trăia încă Stalin. În orice caz, ar fi interesant de scotocit, în legătură cu această problemă, în arhivele fostului Comitet Central. Dar aceasta este treaba istoricilor aflaţi în plină activitate.

În continuare, voi încerca să stabilesc din ce motive deţinuţilor politici din România li s-a aplicat acest tratament de o bestialitate fără egal în analele ororilor penitenciare din ansamblul ţărilor Europei răsăriteane abandonate de Occident bolşevismului. Deşi motive care ar putea explica această stare de lucruri sunt mai multe, eu mă voi opri, în cele ce urmează, doar asupra unuia, pe care îl consider a fi fost esenţial.

Nu aş vrea să se interpreteze că fac, cu această ocazie, o pledoarie *pro domo*, dar afirm dintru început că, pentru acest tratament „discriminatoriu" aplicat deţinuţilor politici din România (mă refer atât la tratamentele extrem de inumane din închisorile de execuţie şi din lagărele de muncă forţată, cât şi la aberantele acţiuni de aşa-zisă reeducare), „vinovată" se face... Mişcarea Legionară. Pentru a-i anihila pe cei mai înverşunaţi adversari ai lor, care erau membrii acestei mişcări, cotropitorii bolşevici şi năimiţii lor dinăuntrul ţării au născocit şi au pus în aplicare metode de exterminare fizică şi siluire sufletească fără egal în universul concentraţionar al sângerosului secol XX. Subliniem că această monstruozitate a fost cu atât mai cumplită cu cât torţionarii nu s-au mulţumit numai cu suprimarea fizică sau cu pervertirea conştiinţelor şi schilodirea sufletelor adversarilor lor, ci şi-au propus să ucidă şi ideile-forţă care au făcut posibilă apariţia, în ţara noastră, a acestei *stări de spirit* care a fost Mişcarea Legionară.

Am demonstrat, cu altă ocazie, că Mişcarea Legionară a apărut şi s-a dezvoltat ca *o necesitate istorică* în condiţiile create în această parte a Europei de rezultatele primului război mondial. Ea nu a fost doar o simplă ideologie, ci o *mişcare spirituală* de regenerare a

(continuare în pag. 6)

ÎNCEPEREA REEDUCĂRII DE LA AIUD

(urmare din pag. 5)

sufletului românesc, structurată pe valorile naţionale şi pe spiritualitatea creştină. Şi pentru că, printre pericolele care pândeau societatea românească în perioada respectivă, se profila tot mai ameninţător, dinspre Răsărit, şi pericolul comunist, programul de luptă şi de acţiune al acestei mişcări a avut, încă de la începuturile ei, şi o puternică *componentă anticomunistă*. Această atitudine fermă şi nedisimulată nu a trecut neobservată, ci a fost sesizată şi de noii stăpâni de la Kremlin, care, după ce şi-au consolidat în interior nefastul lor regim, au început să se pregătească pentru a declanşa „revoluţia mondială". Căci Rusia, bolşevică acum, nu a renunţat la tendinţele ei hegemonice, ci a continuat, în numele „internaţionalismului proletar", să promoveze aceeaşi obsedantă politică expansionistă de totdeauna. În acest scop, Moscova, prin agenţii săi, a urmărit cu atenţie situaţia politică şi socială din ţările vecine în care intenţiona să-şi „exporte" revoluţia, încercând, astfel, să depisteze atât factorii favorizanţi (formaţiuni şi personalităţi politice dispuse să colaboreze sau să facă compromisuri, nemulţumiri pe care să le speculeze etc.), cât şi pe cei ostili planurilor lor. Astfel, ei şi-au dat repede seama că în România cea mai înverşunată şi eficientă rezistenţă împotriva acţiunii lor o va opune Mişcarea Legionară, ai cărei membri erau educaţi şi pregătiţi, printre altele, şi în acest scop.

De aceea, comuniştii ruşi au acordat o atenţie deosebită acestui fenomen spiritual din ţara noastră, mai ales începând cu a doua jumătate a deceniului patru, când această mişcare a devenit şi o forţă politică de care trebuia să se ţină seama. Există indicii că, în această perioadă, NKVD-ul a încercat (şi probabil a şi reuşit) să-şi infiltreze, în rândurile ei, agenţi special instruiţi, pentru a-i studia modul de organizare şi pentru a o compromite şi submina din interior. Sunt şi unele dovezi în acest sens, cum ar fi de exemplu capturarea de către Siguranţă a unui stoc de câteva mii de cămăşi verzi introduse clandestin în ţară, în toamna anului 1940, care urmau să fie distribuite elementelor declasate ale mahalalelor, în vederea atragerii acestora în evenimentele ce se prefigurau. De asemenea, sunt unele indicii că Traian Boeru, şeful echipei care i-a asasinat pe Nicolae Iorga şi pe Virgil Madgearu, ar fi fost omul ruşilor. Dovezi indubitabile în acest sens nu avem (există doar unele mărturii care, într-un demers istoric serios, sunt lipsite de relevanţă), dar, dacă într-adevăr aşa au stat lucrurile, ele există cu siguranţă în arhivele serviciilor secrete sovietice şi chiar în cele româneşti.

Dacă în privinţa agenţilor infiltraţi nu deţinem, deocamdată, dovezi concludente, avem în schimb dovezi sigure că serviciile secrete sovietice (atât NKVD-ul, cât şi serviciile de informaţii ale armatei) nu au încetat să se intereseze de Mişcarea Legionară nici chiar în timpul războiului. Şi aceasta nu numai în cea de-a doua parte a lui, când era evident că ruşii vor ajunge pe meleagurile noastre, ci şi în prima parte, când această posibilitate nu se întrevedea încă. Printre ofiţerii români căzuţi prizonieri la ruşi erau şi foarte mulţi foşti membri ai Mişcării Legionare (ofiţeri de rezervă, mai ales învăţători, profesori, avocaţi, doctori etc.); aceştia relatează – în scrierile lor memorialistice, unii, sau în simple aduceri aminte, alţii – că în lagărele în care erau internaţi veneau periodic comisii formate din ofiţeri NKVD, şcoliţi desigur, unii dintre ei chiar foarte instruiţi şi manieraţi, care îi anchetau în legătură cu trecutul lor legionar. Îi interesa absolut tot: când şi în ce împrejurări au intrat în Mişcare, dacă au trecut sau nu prin Frăţiile de Cruce, cum se desfăşura o şedinţă de cuib şi ce probleme se dezbăteau într-o astfel de şedinţă, ce calităţi trebuia să întrunească un şef de cuib, ce personalităţi legionare au cunoscut şi care dintre acestea i-au impresionat în mod deosebit, dacă l-au cunoscut pe Corneliu Zelea Codreanu şi prin ce calităţi se impunea acesta, ce părere au despre viitorul acestei Mişcări... şi încă multe altele. Insistau, în mod deosebit, asupra Frăţiilor de Cruce şi asupra sistemului de educaţie din cadrul acestora. Era evident că aceste discuţii aveau mai mult un caracter de documentere decât de anchetă.

Acelaşi lucru îl relatează şi Eugen Cristescu, şeful fostului Serviciu Român de Informaţii, una din cele şase persoane arestate şi duse, după 23 august 1944, împreună cu mareşalul Antonescu, la Moscova, pentru anchetă. Acesta povesteşte (vezi, printre altele, Gabriel Bălănescu, *Din împărăţia morţii*) că un mare număr din şedinţele de anchetă la care a fost supus, a fost consacrat Mişcării Legionare şi că atunci când era anchetat despre altceva (alte partide, diferite personalităţi politice, diplomaţi etc.), la anchetă asistau doar două-trei sau cel mult patru persoane. Când era însă vorba de Mişcarea Legionară, ancheta avea loc într-un mare amfiteatru, în faţa unei asistenţe de până la o sută de persoane, care notau conştiincios tot ce spunea el, unii dintre aceştia punând chiar şi întrebări lămuritoare. La aceste şedinţe participa întotdeauna şi un general, Vinogradov, care conducea ancheta. Îi interesa, în mod deosebit, modul de organizare al Mişcării, sistemul de educaţie a membrilor ei, idealurile acestora, statutul lor social, precum şi ponderea cadrelor militare în rândurile lor. De asemenea, în mod deosebit, îi interesau Frăţiile de Cruce, despre care voiau să afle cât mai multe lucruri, cum ar fi: criteriile de recrutare a tinerilor în această organizaţie, activitatea lor şi mai ales educaţia care se făcea în aceste adevărate pepiniere de viitori legionari.

Deci nu e de mirare că, atunci când trupele ruseşti ne-au invadat ţara, comuniştii (venetici şi băştinaşi laolaltă), veniţi împreună cu hoardele invadatoare să ne comunizeze, cunoşteau bine starea de spirit de la noi şi greutăţile pe care le vor întâmpina în îndeplinirea misiunii lor nefaste. Ştiau că Mişcarea Legionară este *singura* organizaţie anticomunistă cu structuri organizatorice pe întreg teritoriul naţional, în toate straturile societăţii, disciplinată, activă, motivată nu numai ideologic, ci şi existenţial, şi cu o mare predispoziţie de jertfă. Mai ştiau, de asemenea, că viitorul acestei organizaţii era asigurat de un corp masiv de tineri (elevi şi studenţi) care erau educaţi şi formaţi în Frăţiile de Cruce, unii, şi în Corpurile Studenţeşti Legionare, ceilalţi. Ştiind toate acestea, comuniştii, îndrumaţi de consilierii sovietici, au luat măsurile care se impuneau. Aplicând principiul machiavelic *Divide et impera,* şi-au asigurat, dintru început, colaborarea celor dispuşi să facă compromisuri şi cu ajutorul lor au început demolarea sau acapararea principalelor instituţii ale statului. Mai întâi şi-au aservit Poliţia şi Siguranţa, apoi, imediat după terminarea războiului, au desfiinţat Armata regală, pe care au înlocuit-o cu aşa-zisa Armată populară formată în jurul diviziilor „Tudor Vladimirescu" şi „Horia, Cloşca şi Crişan". Cu această ocazie au fost arestaţi, judecaţi şi condamnaţi la ani grei de închisoare zeci de generali şi sute de ofiţeri superiori, pentru pretinse crime de război ori crime împotriva umanităţii

Asigurându-şi loialitatea acestor două instituţii, au antamat apoi, în luna iunie 1945, problema neutralizării Mişcării Legionare. Mai întâi, pentru a-i intimida, au răspândit zvonul că Poliţia şi Siguranţa întocmesc liste cu legionarii care vor fi arestaţi şi deportaţi în URSS. Apoi, prin intermediul unor emisari (printre care, se pare, se număra şi dr. Petru Groza, care la ora aceea era deja prim-ministru), au propus Comandamentului legionar din interior un pact de neagresiune, prin care părţile îşi luau obligaţia că nu vor acţiona una împotriva celeilalte, ci că se vor tolera reciproc. După lungi deliberări, Comandamentul Mişcării a căzut în capcană, acceptând târgul şi dând, în acest sens, faimoasa circulară din 6 august 1945, prin care recomanda tuturor legionarilor să iasă din ilegalitate şi să se abţină de la orice provocare. Desigur, nici una dintre cele două tabere nu avea de gând să respecte acest pact, ci l-au încheiat doar pentru a câştiga timp. Numai că legionarii nu au ţinut seama că atunci timpul nu lucra pentru ei, ci pentru comunişti.

Semnarea acestui pact de neagresiune a fost, după părerea mea, o imensă greşeală, deoarece s-a ratat prin aceasta un mare moment istoric. Dacă legionarii, în loc să semneze acel pact, ar fi declanşat încă de pe atunci lupta de rezistenţă anticomunistă, aceasta ar fi putut fi, pentru cotropitorii bolşevici din România, ceea ce a fost, în timpul războiului, lupta de partizani din Iugoslavia împotriva cotropitorilor germani. Căci, în circumstanţele istorice de atunci, condiţii pentru o asemenea acţiune existau. În afară de Mişcarea Legionară, mai erau destui nemulţumiţi şi năpăstuiţi care ar fi fost gata oricând să pună mâna pe armă pentru a lupta împotriva cotropitorilor şi a năimiţilor din interior. Erau, în primul rând, ofiţerii Armatei regale deblocaţi şi trimişi la munci umilitoare în civilie, erau rămăşiţele Armatei Naţionale din Austria şi întregul exil legionar din Germania şi, nu în ultimul rând, o asemenea acţiune ar fi avut adeziunea tacită sau chiar declarată a unei mari părţi din poporul român. Desigur, şansele de izbândă ar fi fost minime (s-ar fi întârziat poate cu câţiva ani comunizarea ţării), însă atunci (mai ales atunci) importantă nu era victoria; ci lupta. Ea ar fi creat *„o stare de spirit de neaplecare şi ar fi întreţinut o scânteie de nădejde în rândurile românilor"*, cum spunea întemeietorul Mişcării atunci, la început, în pădurea Dobrina. În ceea ce priveşte pierderile (mai ales în vieţi omeneşti), acestea ar fi fost desigur mari, chiar foarte mari, însă nici într-un caz mai mari decât cele suferite de poporul român în cumplita prigoană comunistă care a urmat după această dată.

Şi mai este ceva. O asemenea acţiune ar fi dat victimelor de mai târziu posibilitatea de a muri luptând eroic, cu arma în mână, fiind astfel scutiţi de umilinţele şi ororile pe care le vor trăi, peste câţiva ani, la Piteşti, Gherla, Aiud sau în alte temniţe care au împânzit întreaga ţară. De ce n-a fost aşa? Nu ştiu! Poate că Dumnezeu a vrut să avem mai mulţi martiri decât eroi.

(„Introducerea" primei părţi a volumului în curs de apariţie *Reeducarea de la Aiud. Peisaj lăuntric. Memorii şi versuri din închisoare*, Editura Christiana, Bucureşti, 2009)

GHEORGHE MAZILU (1912 – 2009)

Ne-a părăsit şi cel care, după trecerea părintelui Grebenea la cele veşnice, rămăsese decanul de vârstă al foştilor deţinuţi politici. Inginerul Gheorghe Mazilu s-a săvârşit din viaţă la venerabila vârstă de 97 de ani, în ziua de 22 aprilie a. c., în exilul său din Elveţia. Gheorghe Mazilu s-a dovedit a fi un adevărat patriot şi, în exil, un luptător neobosit pentru eliberarea României de sub teroarea comunistă. Pentru a destăinui lumii libere ce a însemnat această teroare, fostul genist a scris o carte memorabilă, apărută în cinci ediţii (trei în română şi două în franceză). Intitulată *În ghearele Securităţii*, acestă carte reprezintă o mărturie în plus a ceea ce a însemnat, pentru o bună parte de lume, molima comunistă şi, în acelaşi timp, un omagiu adus celor ce s-au jertfit în lupta împotriva acestui flagel.

În timpul războiului, Gheorghe Mazilu a fost mobilizat şi a lucrat ca ofiţer genist într-o fabrică de armament, devenind un specialist reputat în fabricarea muniţiilor de artilerie. După 23 august a fost „alungat" din uzina în care lucra, iar la terminarea războiului, în 1945, a fost epurat şi din armată.

În 1950, după izbucnirea războiului din Coreea, comuniştii români, dirijaţi de consilierii sovietici, au rechemat pe toţi foştii ofiţeri, ingineri de armament, pentru a repune în funcţie uzinele de armament şi muniţii din România. Timp de trei ani, toate aceste uzine de armament au lucrat la capacitate maximă, producând muniţie pentru regimul comunist de la Phenian. În 1953, după ce războiul din Coreea s-a „răcit", toţi specialiştii români care lucraseră în uzinele de armament au fost arestaţi, fiind acuzaţi de sabotaj. Timp de doi ani au fost ţinuţi în arestul Securităţii din Ploieşti şi anchetaţi în vederea întentării unui proces. Cum nu s-a reuşit acest lucru, după doi ani au fost puşi în libertate.

În 1958, Gheorghe Mazilu a fost însă din nou arestat, iar de data aceasta a fost judecat şi condamnat la 7 ani de închisoare, din care a executat 5. S-a eliberat în 1962 şi după elierare a lucrat câtva timp ca muncitor necalificat, pe diferite şantiere, până când, în sfârşit, a reuşit, cu mare greutate, să obţină un post de inginer într-o întreprindere socialistă. A fost însă permanent tracasat şi supravegheat de Securitate, atât la serviciu cât şi viaţa particulară, motiv pentru care s-a hotărât să plece din ţară. În 1980, printr-un fericit concurs de împrejurări, a reuşit să emigreze în Elveţia, unde a primit azil politic, iar după câţiva ani a obţinut şi cetăţenia elveţiană. Timp de 15 ani a fost profesor de matematici superioare la o Şcoală Privată de ingineri electronişti. Prin dispariţia sa, comunitatea românească din Elveţia pierde un om de omenie, iar ţara un mare caracter.

Dumnezeu să-l odihnească în ceata dreptilor Săi! *(D. A.)*

MAGLAVIT: REÎNHUMAREA LUI PETRACHE LUPU

LUI PETRACHE LUPU I S-A ÎNDEPLINIT ULTIMA DORINȚĂ

Pe data de 30 mai a. c., la Mânăstirea Maglavit, jud. Dolj, în prezența Î. P. S. Irineu, Mitropolitul Olteniei, a avut loc slujba de reînhumare a osemintelor lui Petrache Lupu, ciobanul care în 1935 – la vârsta de aproape 17 ani – se va fi întâlnit cu Dumnezeu („Moșul", după cum îl numea el).

Contemporani cu Petrache Lupu – ca Sf. Nicolae Velimirovici, Pr. Dumitru Stăniloae ori savantul Gheorghe Marinescu – s-au pronunțat favorabil în privința *fenomenului Maglavit* (nemaiamintind aici de ierarhii vremii ori de clasa politică românească a anilor '40). Cu toate acestea, atât în perioada comunistă, cât și după 1989, Maglavitul va fi puternic contestat, atât de către unii teologi, cât și de o parte din intelectualii apropiați de Biserică. „Sursa" cel mai des citată de contestatari e cartea arhitectului Mihai Urzică, *Minuni și false minuni*, în care autorul face o analiză critică a fenomenului religios românesc din perioada anilor '40.

Cu puțin timp înainte de moarte (14 decembrie1994), Petrache Lupu și-a exprimat dorința ca osemintele să-i fie strămutate la mânăstirea ctitorită de el, la locul *întâlnirii cu Dumnezeu,* atunci când lucrările la aceasta vor fi încheiate. Ceea ce s-a și săvârșit în pragul acestei veri, îndemnându-ne pe toți și la un nou exercițiu de memorie. ***(Gh. C)***

A FOST ODATĂ, LA MAGLAVIT...

Cioban analfabet, multă vreme surd și gângav, sărac lipit, dar de o mare curățenie sufletească, Petre (Petrache) Lupu (1907-1994) a fost considerat de mulți o icoană pitorească a simplității, a „sărăciei cu duhul". Un Gala Galaction nu se sfia să scrie: „A pogorât Dumnezeu între oi și ciobani? Dar asta e predilecția Lui, de când cu Avraam, Isaac, Iacov. A binevoit Stăpânul Ceresc să se apropie milostiv, familiar, la potriva experienței umile și bucolice a unui biet cioban și să dea în câteva cuvinte esența poruncilor Lui de totdeauna? Dar aceasta este procedura Lui milenară și necontenită" (rev. *B.O.R.*, 5-6/1935, p. 366).

După șirul de arătări ale lui Dumnezeu de care mărturisea a fi avut parte în 1935, lui Petrache Lupu i-a revenit auzul, vorbirea i s-a limpezit, iar unele mărturii de epocă îi atribuie darul vindecării. Cert e că Maglavitul a devenit pentru mai mulți ani loc de pelerinaj, iar lumea îi spunea „Sfântul de la Maglavit".

Petrache Lupu n-a vrut să comunice la început „mesajul" de la „Moșul", jenat de simplitatea și neputințele lui omenești, ba chiar convins că lumea o să râdă de el. Și lumea ar fi râs, desigur, mai mult decât a făcut-o, dacă n-ar fi fost la mijloc împrejurarea minunată că, dintr-o dată și inexplicabil, „mutul vorbea"!

Desigur, n-a lipsit, încă din capul locului, nici ipoteza unei forme de nebunie. Fenomenul a fost însă studiat de o comisie specializată, în frunte cu ilustrul dr. Gh. Marinescu, care i-a atestat integritatea psihică. În cartea sa *Lourdes și Maglavit* (1936), acesta a ținut să scoată în evidență nu numai faptul că Petrache Lupu „e mult mai normal decât mulți dintre noi", ci și pe acela că „e de o dezinteresare absolută": „Nu e un debil, ci un apostol. Cu banii adunați, vrea să construiască un spital și o mânăstire" (care s-a și construit și unde de curând i-au fost strămutate oasele).

Teologic, două sunt pozițiile care s-au confruntat mai semnificativ: cea favorabilă fenomenului, a părintelui Dumitru Stăniloae („Încercare despre teofanii", în vol. *Ortodoxie și românism*, 1939), și cea ostilă acestuia, a eseistului creștin Mihai Urzică („Cazul Petrache Lupu, Maglavit", în vol. *Minuni și false minuni*, redactat în anii '40, dar tipărit abia în 1993). În mare, cititorul are de optat între a da credit teologului D. Stăniloae (1903-1993) sau arhitectului M. Urzică (1902-1988)...

În 1941, generalul Antonescu l-a trimis pe front, spre îmbărbătarea oștirii, iar comuniștii îl vor vârî în închisoare, fără nici un temei. A murit umil și uitat de lume, la câțiva ani după prăbușirea comunismului. „Moșul", care cândva îi poruncise să vorbească, i-ar fi dat mai apoi porunca tăcerii... ***(R. C.)***

CLAUDIU TÂRZIU *întreabă,* RĂZVAN CODRESCU *răspunde:*

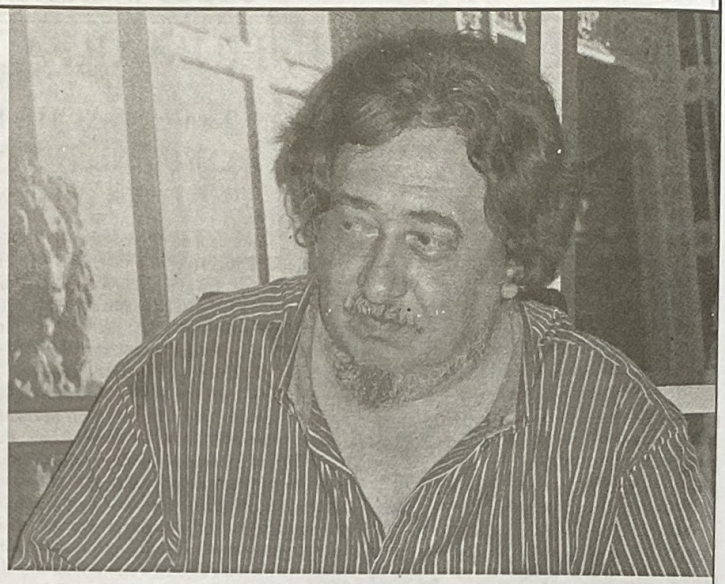

Sînteţi creştin „născut" sau „făcut"? Aţi fost crescut în duhul Ortodoxiei, într-o familie de oameni credincioşi, sau vi s-a întîmplat să descoperiţi drumul spre Biserică mai tîrziu?

M-am născut din părinţi botezaţi ortodox, dar înstrăinaţi de Biserică, în contextul propagandei ateiste a noului regim comunist. În familie, singura persoană bisericoasă de care-mi amintesc era bunica dinspre tată, la modul simplu, ţărănesc. Mă amuzam că repeta la tot pasul: „Doamne, pupu-ţi tălpile!". Dar dacă nu erau prea duşi pe la biserică, ai mei nu erau nici atei convinşi, ci aveau un bun-simţ care-i împiedica să fie cu adevărat ireverenţioşi faţă de cele sfinte. Am fost botezat după rînduială, dar educaţie religioasă n-am primit. Pe la 13-14 ani scriam, în versuri, tirade împotriva lui Dumnezeu, invocînd binefacerile ştiinţei, cum fusesem învăţat la şcoală. Mimam cumva necredinţa, dar n-aş fi băgat mîna în foc pentru vreo convingere ateistă. Apoi, cînd am ieşit din mahalaua copilăriei şi am început să citesc mai mult, am constatat că oameni serioşi văd lucrurile altfel, am căpătat conştiinţa manipulării ideologice şi m-am revoltat interior. Am cochetat întîi cu orientalismele, mai ales sub influenţa lui Eminescu (pe care-l citeam şi-l învăţasem în mare parte pe dinafară, încă de pe la 6-7 ani, chiar dacă nu-l pricepeam întru totul), dar şi a „mitului" Eliade (care pe atunci era cel mai realizat român în viaţă). Dumnezeu mi-a scos în cale cîţiva oameni care m-au influenţat şi m-au orientat decisiv, răspunzînd aşteptărilor mele mai adînci: scriitorul Marcel Petrişor (care era pe atunci profesor la „Iulia Hasdeu" şi ţinea un cenaclu literar pentru elevi, atipic şi aproape subversiv), doamna Eugenia Popovici (distinsa şi inimoasa bibliotecară de la acelaşi liceu), iar ceva mai tîrziu inegalabilul Petre Ţuţea. Pe la 16-17 ani eram deja un creştin-ortodox convins, făceam proiecte de poeme, catehisme şi manifeste creştine, îi descoperisem fascinat pe marii noştri interbelici, dar şi pe Dante, Ioan al Crucii, Cervantes (via Unamuno), Dostoievski... Marea mea bucurie a fost că, încetul cu încetul, am reuşit s-o întorc la credinţă şi pe mama...

Devenirea mea interioară mă face să fiu foarte îndatorat religios culturii. De aceea mă simt mîhnit de cîte ori constat un anume divorţ între religie şi cultură în lumea noastră ortodoxă de azi. Ştiu că există o cultură care poate sminti, dar există şi una care poartă spre Dumnezeu şi de ale cărei servicii religia nu se poate lipsi nepăgubită. Religia şi cultura nu trebuie confundate, dar nici puse în raport de excluziune reciprocă. De altfel, la o privire atentă, deculturalizarea merge astăzi mînă în mînă fie cu desbisericirea, fie cu habotnicia obtuză şi belicoasă. Altfel spus, lipsa culturii poartă, de regulă, spre una sau alta din cele două fundături simetrice ale vieţii spirituale.

Vă amintiţi o întîmplare din trecutul dvs. care să vă fi făcut să credeţi că aţi trăit o minune, că a fost mîna lui Dumnezeu deasupra dvs.?

O anume discreţie mă împiedică să relatez episoade concrete, uneori foarte intime, dar mărturisesc că eu unul am simţit *tot timpul* mîna lui Dumnezeu asupra mea – cînd păzindu-mă mîngîietoare, cînd plesnindu-mă ca să mă trezesc. Simţeam cumva lucrul acesta chiar şi înainte să mă limpezesc în credinţă. Dumnezeu a fost cu mine în mult mai mare măsură decît m-am învrednicit eu să fiu cu El.

Cine v-a influenţat cel mai mult evoluţia spirituală?

Nimic nu mi se pare mai presus de citirea şi recitirea textelor sfinte, mai ales a Evangheliilor şi Epistolelor apostolice. În afară de cei pe care i-am pomenit deja, mă simt dator să-i menţionez, dintre cei în carne şi oase, pe părintele Gheorghe Calciu, pe părintele Athanase Negoiţă, pe părintele Constantin Galeriu. Livreşte, sînt foarte îndatorat literaturii patristice, pe de o parte, şi interbelicilor noştri, pe de altă parte. Pe părintele Dumitru Stăniloae n-am avut ocazia să-l văd decît o singură dată faţă către faţă, binişor înainte de 1989 (cînd a avut bunătatea să-mi dăruiască primele volume din *Filocalie*, care-mi lipseau şi erau de negăsit pe atunci), dar cărţile lui, inclusiv cele din tinereţe, mi-au fost din capul locului referenţiale. I-am citit avid şi cu folos, adesea în traduceri dactilografiate care circulau „pe sub mînă", şi pe marii ruşi din exil, de la Soloviov şi Berdiaev la Evdokimov şi Soljeniţîn. Vreau să adaug, totuşi, că am avut mult de învăţat şi de la autori nu neapărat religioşi (Blaga, Eliade, Noica), sau de la un „minor" harismatic ca Saint-Exupéry...

Iubirea are mai multe trepte; căreia simţiţi-că i-aţi acordat mai mult din timpul vieţii dvs. de pînă acum? Şi de ce? Aţi vrea să schimbaţi ceva?

Răsăritenele iubiri ale mele le-am divulgat liric într-un volum de versuri chiar astfel intitulat. Am investit iubire şi-n trecut, şi-n prezent, şi-n văzute, şi-n nevăzute, şi nu regret nimic decît faptul că n-am investit încă şi mai mult şi că n-am ajuns să iubesc întotdeauna necondiţionat... Măcar am învăţat, însă, că adevărata iubire e cea fără jumătăţi de măsură şi fără reciprocitate necesară. E o stare de graţie a fiinţei noastre la care ajungem foarte rar în absenţa sfinţeniei...

Ce a predominat în întărirea dvs. în credinţă: cunoaşterea livrescă, modelele vii sau cunoaşterea prin trăire?

Toate şi-au avut timpul şi rostul lor. Trăirea rămîne însă esenţială... „Ci trăieşte, chinueşte/ Şi de toate pătimeşte,/ Ş-ai s-auzi cum iarba creşte..."

Sînteţi foarte aproape de a împlini o vîrstă rotundă, 50 de ani* [interviul a fost luat cu două săptămîni înainte de aniversare]. *Cum îl simţiţi pe ortodoxul din dvs.? Ce vă doriţi pentru următorii 50 de ani?

La 50 de ani simt că ortodoxul din mine este limpezit, dar insuficient valorificat. Mă dojenesc că sînt mai puţin decît ştiu sau decît aş putea. Şi, desigur, infinit mai puţin decît ar trebui... Dincolo de orice orgoliu, mă simt, ca să zic aşa, mai puţin „exemplar" decît mi-ar plăcea să fiu... Nu ştiu cîţi ani mi-o mai da Dumnezeu de aici înainte, dar mă rog să mai am puterea de a spori duhovniceşte şi de a duce la bun sfîrşit cîteva lucruri pe care le-am început, cum ar fi, de pildă, noua versiune românească a *Divinei Comedii*, sau coagularea unei noi sensibilităţi de dreapta în atît de ne-dreapta noastră lume românească...

Toată poezia dvs. e străbătută de un fior mistic. De ce aţi simţit nevoia să-L faceţi prezent pe Dumnezeu pînă şi în poemele de dragoste?

N-am „simţit nevoia" să-L fac prezent pe Dumnezeu, cît pur şi simplu am exprimat experienţa imperfectă, dar vie a unei prezenţe transfiguratoare. Neconectat într-un fel sau altul la „dragostea care nu se trece", mi se pare că *eros*-ul riscă să fie doar risipă în interval. Creştineşte vorbind, cum am arătat pe larg în *Teologia sexelor*, ar trebui evitată o confuzia curentă între *sex* şi *sexualitate*. Sexul ţine de structura ontologică a omului ("bărbat şi femeie i-a făcut pe ei"), avînd desigur nu numai implicaţii materiale, ci şi profund spirituale, în vreme ce sexualitatea, în înţelesul ei biologic, este doar o întrebuinţare derivată şi conjuncturală a sexului, necesară în prezenţa păcatului, dar nenecesară în absenţa lui. Sexul există înaintea sexualităţii şi subzistă abolirii ei. Istoria sexualităţii nu-i decît intervalul indefinit dintre *sexul fără sexualitate al condiţiei originare* (caracterizate prin castitatea "îngerească", prin goliciunea cea fără de ruşine) şi *sexul fără sexualitate al Împărăţiei finale* ("Că la înviere nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sînt ca îngerii lui Dumnezeu în cer").

Are legătură dragostea dvs. pentru limba veche românească, pe care o cultivaţi asiduu în cărţi, în articole şi în poezie, cu sentimentul religios, sau e motivată de altceva?

Sigur că are şi sentimentul religios, în sensul apartenenţei la o veche tradiţie bisericească, ponderea lui, dar miracolul limbii române, care pe mine m-a fascinat dintotdeauna, nu se reduce la „limba vechilor cazanii", ci este infinit mai complex. Eu cred că limba română este cea mai mare şi mai indiscutabilă realizare istorică a neamului românesc. Păcat că astăzi bogăţia şi simţul limbii se pierd galopant, noile generaţii abia trecînd de o mie de cuvinte uzuale... Iar

☛

poezia – care de aceea se şi citeşte din ce în ce mai puţin – este în primul rând aventură extatică şi iniţiatică a limbii, mlădiere a cuvintelor care se cer după Cuvînt.

Eu unul v-am cunoscut pe vremea cînd eraţi mai ales un promotor al Dreptei politice, al unei Drepte principiale şi nu partinice. În ultimii ani, după ce aţi publicat* Cartea îndreptărilor*, aţi evitat discursul politic sau analiza politică, axîndu-vă mai ales pe o viziune ortodoxă asupra lumii. De ce?

Am încercat, alături de alţi cîţiva, ce s-a putut în primul deceniu de după prăbuşirea comunismului, pe de o parte ca recuperare a tradiţiilor şi valorilor de dreapta, pe de altă parte ca reconstrucţie a dreptei în actualitate. Mare lucru nu s-a legat, poate şi din pricina confuziei vremurilor, poate şi din pricina insuficientei noastre vrednicii. Dar ce s-a legat în România postcomunistă?! Numai reţelele mafiote, numai complicităţile impure... Eu, de la revista *Puncte cardinale* (ce şi-a început lungul traseu în 1991) la revista *Generaţia dreptei* (reapărută sporadic, în serie nouă, prin 2001), şi de la volumul *Spiritul dreptei* (1996) pînă la volumul *Cartea îndreptărilor* (2004), am cam spus ce avusesem de spus în această privinţă. Poate cînd lucrurile se vor mai coace (dacă se vor mai coace vreodată), se va găsi oarecare folos şi în eseurile sau articolele mele cu tentă politică... Trebuie însă precizat că eu n-am crezut niciodată în primatul sau în autonomia politicului. Experienţa m-a învăţat multe sau mi-a confirmat intuiţiile iniţiale. Astăzi mi-e încă mai limpede decît îmi era ieri că există o ierarhie a priorităţilor în recuperarea axiologică a esenţialului pierdut: planul de bază rămîne cel religios sau moral-spiritual, apoi vine cel cultural, iar numai la urmă – şi numai în virtutea celor predecente – vine planul politic, în sensul greu, neconjunctural şi neideologic al cuvîntului: acela de participare principială, responsabilă şi jertfelnică la viaţa istorică a cetăţii (*polis*). Fără aşezare spirituală, fără rectitudine morală, fără deschidere culturală nici un proiect politic nu e cu adevărat viabil şi plăcut lui Dumnezeu. De aceea noi nu avem astăzi „clasă politică", ci doar nişte aventurieri ieftini şi profitori ai unor pseudo-politici clientelare; de aceea nu avem politică, ci doar politicianism.

Se pare că vremea unei noi drepte autentice n-a venit încă, dar noi trebuie să găsim înţelepciunea şi răbdarea de a lucra, fie şi „marginal", la temeiurile ei religioase şi culturale, ca să aibă pe ce sta, în eventualitatea că vremea îi va veni totuşi. Şi chiar dacă nu i-ar mai veni niciodată, lucrarea religioasă sau culturală rămîn foloase în sine, de un ordin mai înalt şi mai durabil.

L-aţi tradus în mod strălucit, după cum spun specialiştii, pe Dante, l-aţi tradus pe Sf. Ioan al Crucii. O preocupare pentru operele unor catolici care a stîrnit bănuieli în tabăra radical ortodoxă. Cum aţi început aceste traduceri şi care a fost miza dvs. personală în acest demers?

Mi i-am asumat artistic, nu confesional. Şi m-am străduit să dovedesc o dată în plus – nu ştiu dacă am şi reuşit – că limba română nu e mai prejos de rafinamentele lor artistice sau spirituale. Şi că Ortodoxia ştie să tălmăcească valorile pe limba ei, fără prejudecăţi sau complexe. Eu sînt pentru o Ortodoxie deschisă şi seniorială, capabilă să comunice fără să se pervertească. Aceasta n-are nici o legătură cu pseudo-ecumenismele contemporane, care nu sînt decît simple compromisuri şi manevre ideologice.

Ca intelectual ortodox, ca om implicat activ într-o încercare de resurecţie moral-spirituală a românilor, cum vedeţi viaţa religioasă de la noi? Şi care credeţi că sînt păcatele cele mai grave de care suferă administraţia bisericească, dar şi turma credincioşilor?

Aş zice că viaţa noastră religioasă are şi mari virtuţi (care întrec media duhovnicească a Apusului, dar şi a altor ţări ortodoxe megieşe), dar şi mari defecte, resimţindu-se încă puternic de sechelele comunismului. Instituţional, mi se pare că Biserica naţională n-a reuşit o primenire semnificativă, iar la nivelul „turmei" Ortodoxia statistică nu se acoperă cu Ortodoxia reală. E mult de lucrat la comunicarea vie dintre păstori şi turmă, precum şi dintre credinţă şi intelectualitate. Există o anume eflorescenţă a vieţii mînăstireşti, dar şi temerea – exprimată încă de un Arsenie Boca, mai ales cu titlu de avertisment – că şi în domeniul acesta ceea ce cîştigă în extensiune riscă să piardă în intensitate... Cred că stăm pe o tradiţie extraordinară, fără să ne ridicăm decît sporadic la înălţimea ei. Avem, în orice caz, ca moştenire istorică, mult mai mult decît reuşim să transpunem în viaţă... Dar nu sînt eu cel mai în măsură să judec şi admit că s-ar putea să mă înşel în unele privinţe. Nu mi-aş dori nimic mai mult decît ca realităţile să mă contrazică.

Mai ales în ultima vreme am văzut în spaţiul ortodox tot felul de manifestări frizînd protestantismul, dar şi nebunia în numele lui Hristos. Cum trebuie să fie un creştin ortodox?

Smerit, treaz, măsurat, rugător, comuniant, exigent cu sine şi indulgent cu fraţii, pesimist în perspectiva veacului şi optimist în perspectiva eternităţii. Alunecările, fie ele protestantizante sau misticoide, n-au sorţi într-o ortodoxie sănătoasă. Dacă apar, şi mai ales dacă tind să se înmulţească, răspunderea o purtăm într-un fel cu toţii, chiar dacă în grade diferite. Ortodoxia suferă în noi şi răul irupe pe unde apucă, aşa, ca dintr-un organism debilitat...

O serie de evenimente din viaţa noastră bisericească au provocat o despărţire a apelor şi ne-am trezit cu toţii în situaţia de a opta sau de a ne situa, pur şi simplu, într-o „tabără" sau alta, deşi unii dintre noi am vrut să rămînem doar de partea lui Hristos. Mă refer la cazul ÎPS Nicolae al Banatului şi la dezbaterea privind introducerea paşapoartelor biometrice. Dvs. aţi fost unul dintre cei care aţi suferit atacuri grave din partea unora dintre cei pe care-i consideraţi prieteni sau măcar din aceeaşi Biserică. E bine, e rău? De ce credeţi că s-au petrecut lucrurile aşa şi că nu sîntem în stare să discutăm pe un subiect decît cu cuţitul pe masă? Ce-i de făcut pentru ca astfel de rupturi să nu mai aibă loc?

Ar trebui, cred eu, mai multă fermitate la nivelul de sus şi mai multă smerenie la nivelul de jos, un plus de educaţie, dar şi de autoeducaţie, un discernămînt mai atent între mizele religioase şi mizele ideologice. Faptul că eu am suferit atacuri abjecte e mai puţin important. Mult mai grav este că astfel de lucruri, indiferent de "expeditori" şi de "destinatari", afectează imaginea însăşi a Ortodoxiei. Am mai spus-o şi altădată: noi avem un talent păgubos de a ne înfăţişa lumii mai primitivi şi mai răi decît sîntem. Şi pe urmă ne mirăm de cît de aspru ajung să ne judece alţii!

Din nefericire, trebuie spus că instituţia Bisericii a gestionat inabil – şi chiar nepărinteşte – mai toate tensiunile recente, ajungînd mai degrabă să le sporească decît să le dezamorseze. Îmi pun toată nădejdea în Dumnezeu şi mă încăpăţînez în continuare să mă aştept la mai mult şi la mai bine din partea cîrmuitorilor vremelnici ai Bisericii mele. Şi caut să-mi repet cît mai des în conştiinţa mea, cu părintele Calciu, că *ierarhii trec, dar Biserica rămîne*...

De foarte mulţi ani susţineţi canonizarea sfinţilor din închisori. Aţi cunoscut vreo persoană pe care aţi putea să o încadraţi la "sfinţii închisorilor"? În ce împrejurări? Ce aţi învăţat?

Mi-a fost dat să cunosc o droaie de oameni extraordinari printre foştii deţinuţi politici, ca să nu mai vorbesc despre cei de care ştiu doar din mărturiile cutremurătoare ale altora. Am învăţat de la ei că se pot birui vremurile în spirit şi că sîntem un neam mai mare decît părem. Nu-s eu îndrituit să mă pronunţ cine a fost sfînt sau nu, în sensul precis al canonizării bisericeşti. Mă gîndesc însă că atunci cînd, în alte arii ortodoxe trecute prin comunism, s-au găsit cu sutele sfinţi recunoscuţi oficial ca atare, nu se poate să nu fi fost unii şi prin temniţele româneşti...

Cred că un prim pas cumpănit şi binevoitor ar fi să se includă deocamdată în calendarul bisericesc o zi de cinstire globală şi nenominală a martirilor Crucii din vremea prigoanei comuniste, care la noi a fost mai cumplită chiar decît în alte părţi. Apoi să se urmeze răzbit cercetarea dosarelor de canonizare individuale, dar fără balastul prejudecăţilor ideologice. Suferinţa şi moartea pentru Hristos transcend orice ideologii politice sau condiţionări sociale. Iar mai marii Bisericii ar trebui să se pătrundă şi să se călăuzească cei dintîi de acest adevăr literalmente *crucial*. Altminteri, vorba părintelui Iustin Pârvu, "şi de aceea ne bate Dumnezeu, că nu ştim să ne cinstim martirii".

În actualul context intern şi internaţional, mai credeţi într-o schimbare la faţă a României pe temeiuri creştine?

Aici nădejdea prisoseşte asupra credinţei şi încerc să nu uit – cum, din păcate, ni se cam întîmplă adesea – că peste socotelile noastre omeneşti există bunul Dumnezeu, la Care toate sînt cu putinţă.

(Într-o variantă prescurtată, din motive de spaţiu, acest interviu a apărut în revista *Formula AS*, anul XIX, nr. 871, mai 2009, p. 26, sub rubrica "Spiritualitate: Dialoguri în pridvor")

SPIRITUALITATE

Dialoguri în pridvor

RĂZVAN CODRESCU

– poet, eseist, redactor-şef al revistei "Lumea Credinţei" –

"Am simţit tot timpul mâna lui Dumnezeu asupra mea"

"Singura persoană bisericoasă era bunica"

– Sunteţi creştin "născut" sau "făcut"? L-aţi descoperit pe Hristos într-o familie de oameni credincioşi sau aţi aflat drumul spre Biserică mai târziu?

– M-am născut din părinţi botezaţi ortodox, dar înstrăinaţi de Biserică, în contextul propagandei ateiste practicate de regimul comunist. În familie, singura persoană bisericoasă de care-mi amintesc era bunica dinspre tată, la modul simplu, ţărănesc. Mă amuzam că repeta la tot pasul: "*Doamne, pupu-ţi tălpile!*". Dar dacă nu erau prea duşi pe la biserică, ai mei nu erau nici atei convinşi, ci aveau un bun-simţ care-i împiedica să fie cu adevărat irevenţioşi faţă de cele sfinte. Am fost botezat după rânduială, dar educaţie religioasă n-am primit. Pe la 13-14 ani scriam, în versuri tirade împotriva lui Dumnezeu, invocând binefacerile ştiinţei, cum fusesem învăţat la şcoală. Mimam cumva necredinţa, dar n-aş fi băgat mâna în foc pentru vreo convingere ateistă. Apoi, când am ieşit din mahalaua copilăriei şi am început să citesc mai mult, am cochetat [...]

vestit încă şi mai mult şi că n-am ajuns să iubesc întotdeauna necondiţionat... Măcar am învăţat, însă, că adevărata iubire e cea fără jumătăţi de măsură şi fără reciprocitate necesară. E o stare de graţie a fiinţei noastre la care ajungem foarte rar în absenţa sfinţeniei...

– Sunteţi foarte aproape de a împlini o vârstă rotundă, 50 de ani. Cum îl simţiţi pe ortodoxul din dvs.?

– La 50 de ani simt că ortodoxul din mine este limpezit, dar insuficient valorificat. Mă dojenesc că sunt mai puţin decât ştiu sau decât aş putea. Şi, desigur, infinit mai puţin decât ar trebui... Dincolo de orice orgoliu, mă simt, ca să zic aşa, mai puţin "exemplar" decât mi-ar plăcea să fiu... Nu ştiu câţi ani mi-o mai da Dumnezeu de aici înainte, dar mă rog să mai am puterea de a spori duhovniceşte şi de a duce la bun sfârşit câteva lucruri pe care le-am început, cum ar fi, de pildă, noua versiune românească a *Divinei Comedii*, sau coagularea unei noi sensibilităţi de dreapta în atât de nedreapta noastră lume românească...

"Cred că limba română este cea mai mare realizare istorică a neamului românesc"

– Vă amintiţi o întâmplare din trecutul dvs. care să vă fi făcut să credeţi că Dumnezeu a intervenit salvator?

– O anume discreţie mă împiedică să relatez episoade concrete, uneori foarte intime, dar mărturisesc că eu unul am simţit tot timpul mâna lui Dumnezeu asupra mea – când păzindu-mă mângâietoare, când [...]

– Mi i-am asumat artistic, nu confesional. Şi m-am străduit să dovedesc o dată în plus – nu ştiu dacă am şi reuşit – că limba română nu e mai prejos de rafinamentele lor artistice sau spirituale. Şi că Ortodoxia ştie să tălmăcească valorile pe limba ei, fără prejudecăţi sau complexe. Eu sunt pentru o Ortodoxie deschisă şi seniorială, capabilă să comunice fără să se pervertească. Aceasta n-are nici o legătură cu pseudo-ecumenismele contemporane, care nu sunt decât simple compromisuri şi manevre ideologice.

"Suntem un neam mai mare decât părem"

– Ca om implicat activ într-o încercare de resurecţie moral-spirituală a românilor, cum vedeţi viaţa religioasă de la noi?

– Aş zice că viaţa noastră religioasă are şi mari virtuţi (care întrec media duhovnicească a Apusului, dar şi a altor ţări ortodoxe megieşe), dar şi mari defecte, resimţindu-se încă puternic de sechelele comunismului. E mult de lucrat la comunicarea vie dintre păstori şi turmă, precum şi dintre credinţă şi intelectualitate. Există o anume eflorescenţă a vieţii mănăstireşti, dar şi temerea – exprimată încă de un Arsenie Boca, mai ales cu titlu de avertisment – că şi în domeniul acesta ceea ce câştigă în extensiune riscă să piardă în intensitate... Cred că stăm pe o tradiţie extraordinară, fără să ne ridicăm decât sporadic la înălţimea ei. Avem, în orice caz, ca moştenire istorică, mult mai mult decât reuşim să transpunem în viaţă... Dar nu sunt eu cel mai [...]

20 de ani de la reintroducerea grafiei latine în Basarabia

ANTICIPÂND VIITORUL...

(urmare din pag. 1)

***Iunie 1989** strict secret*

"Nicolae Dabija şi Grigore Vieru din RSS Moldovenească, aflaţi în ţara noastră ca invitaţi la Simpozionul internaţional Mihai Eminescu, au solicitat lui Dumitru Radu Popescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor, să-i sprijine în obţinerea unei maşini de scris cu caractere latine. Au precizat că, începând cu 15 iunie a.c., au obţinut aprobarea pentru tipărirea cu caractere latine a revistei Literatura şi arta, al cărui redactor-şef este Nicolae Dabija, dar nu au cu ce să dactilografieze şpalturile în limba română, întrucât în URSS nu se găsesc maşini de scris cu asemenea caractere, iar din România nu pot cumpăra, datorită restricţiilor prevăzute de reglementările legale. În ceea ce priveşte modalitatea de introducere în RSS Moldovenească a maşinii de scris, cei doi au afirmat că nu ar fi probleme, întrucât, fiind recent aleşi în Sovietul Suprem al republicii, nu vor fi controlaţi la frontieră. Dumitru Radu Popescu preconizează să informeze cu această problemă Secţia de presă şi propagandă a C.C. al P.C.R. Nicolae Dabija şi Grigore Vieru vor pleca din ţară în seara zilei de 20 iunie" (A.S.R.I. Fond „D", dosar nr.10966, vol. 6, f.113).

Iată cum comentează autorii acestui volum „raportul 487": „După opinia noastră, documentul este deosebit de elocvent în ceea ce priveşte impasul ridicol al politicii «patriotului» Nicolae Ceauşescu: doi scriitori români de dincolo de Prut, sosiţi cu mari speranţe în patria-mamă, nu-şi puteau procura la Bucureşti, unde soarele ar trebui să răsară pentru toţi românii, nici măcar o maşină de scris, instrumentele respective fiind puse la index. Dacă au procurat-o totuşi, totul s-a petrecut pe sub mână şi cu aprobări speciale, ca şi cum ar fi fost vorba despre o hoţie". (*Cartea Albă a Securităţii*, ed. cit., p. 508)

Cu toate eforturile noastre, cu tot concursul acordat de părintele Vasile Ţepordei (care a şi găsit maşina de scris de care aveam nevoie într-un anticariat) şi aprobarea pe care urma să o obţină D. R. Popescu, Securitatea ceauşistă a făcut tot posibilul să nu scoatem din ţară maşina de scris (în ziua când am plecat, anticariatul respectiv a fost toată ziua închis... „din motive tehnice"). Cel care ne-a salvat a fost tot părintele Vasile Ţepordei, basarabean născut la Cârpeşti, Cantemir, care ne-a adus la tren o pungă unde se aflau cele 31 de semne metalice ale alfabetului latin, pe care Sfinţia Sa le-a retezat cu un instrument de tăiat metalul chiar de la maşina sa de scris.

Aceasta a încăput într-un buzunar, ca să putem trece fără probleme frontiera în URSS. La Chişinău, prietenul Ion Fiodorov a scos de la o maşină de dactilografiat literele ruseşti ca să le sudeze în locul lor pe cele latine. Aşa ne-am pricopsit cu o maşină de dactilografiat cu alfabet latin. Acel impact de la regăsirea scrisului nostru fusese unul deosebit. În case, părinţii şi-au învăţat copiii să citească şi să scrie după articolele din ziar, îndemnându-i să transcrie texte, să le înveţe pe de rost.

În acele zile, în semn de apreciere pentru gestul nostru, în oraşul Orhei o stradă a fost botezată... *Literatura şi arta*, gospodăria agricolă din satul Sauca, raionul Ocniţa, la adunarea satului, şi-a schimbat denumirea în... *Literatura şi arta*. În comuna Ohrincea, raionul Criuleni, *Literatura şi arta* are o fântână care-i poartă numele: chiar în inima satului, în acel iunie 1989, a fost ctitorit un izvor din care jumătate de localitate ia apă şi azi, ocrotit de un zid semi-rotund cu imagini din Renaşterea noastră naţională transpuse în mozaic. (M-au dus să mi-l arate, cu mai mulţi ani în urmă, soţii Raisa şi Gheorghe Ciobanu.) Pictorul Ştefan Florescu din Bălţi ne-a donat un tablou (care poate fi văzut în Redacţia noastră) intitulat: *Literatura şi arta*. Dumitru Popovici, ex-ministru al Comerţului, mi-a povestit că un consătean din Sărătenii-Vechi a pus într-o casetă metalică acel exemplar din revistă, zidindu-l, pentru viitorime, în fundamentul casei, pe care tocmai începuse să o ridice. Aveam pe atunci abonaţi în 56 de ţări ale lumii şi aproape în fiecare oraş din URSS unde locuiau basarabeni. Academicianul Petru Soltan îmi povesteşte despre un profesor, originar din Basarabia (se pare Andreev), care preda la Universitatea din Leningrad (Sankt-Petersburg): atunci când a primit acel număr (nr. 25), i-a sunat pe toţi basarabenii şi bucovinenii pe care îi cunoştea în capitala nordică a Rusiei, invitându-i la o anumită oră dintr-o zi în una din aulele universitare. Când toţi s-au adunat, le-a prezentat acel număr de ziar, apoi a prins să le citească din el articol după articol. La un moment dat, cel care citea şi-a îndreptat ochii spre auditoriu şi a văzut că toată sala – profesori, doctoranzi, muncitori, foşti deportaţi – plângea. Erau lacrimi de bucurie. După ani de exil, scrisul nostru revenise Acasă.

Nomenclatura de la Chişinău era speriată: ea înţelesese că Moscova aproape că era de acord ca în Constituţia RSS Moldoveneşti „limba moldovenească" să fie trecută ca limbă de stat, alături de limba rusă, dar nu susţinea nicidecum trecerea scrisului nostru la alfabetul latin. În *Enciclopedia sovietică moldovenească* (Chişinău, 1974, vol.. 4, p. 376) se sugera că prin faptul că „limba moldovenească foloseşte alfabetul rus", ea se deosebeşte de limba română.

O dată cu trecerea la alfabetul latin urma să se descopere că regele este gol: **limba moldovenească încetează să mai existe.** Aşa basarabenii, îşi făceau calculele lor ideologii imperiului, vor afla că limba lor e română. Iar dacă limba li-i română, înseamnă că şi ei sunt români. Iar dacă sunt români, ar fi firesc să dorească unirea RSS Moldoveneşti cu România.

Nomenclatura de partid fusese pusă în faţa unui fapt împlinit. Vocile care ne condamnau de la tribunele partinice erau mai şovăitoare, pe când cele ale mulţimilor erau mult mai sigure. Războiul săptămânalului cu Comitetul Central al Partidului Comunist era unul de durată. Numai în perioada anilor 1987-1989 redactorul-şef fusese pus în discuţie la zece dintre şedinţele Biroului C.C. al P.C. al RSSM, alegându-se cu diferite admonestări, la 22 septembrie 1987, Biroul C.C. al P.C. al RSSM adoptând şi o Hotărâre a Comitetului Central al Partidului Comunist al RSS Moldoveneşti „Cu privire la neajunsurile grave în activitatea săptămânalului *Literatura şi arta*" (vezi *Moldova socialistă* din 24 septembrie 1987).

Pe parcursul a doi ani de zile, *Literatura şi arta* publicase peste 700 000 de semnături ale consângenilor noştri care susţineau trecerea scrisului nostru la alfabetul latin şi legiferarea limbii române. Se adunaseră câţiva saci cu scrisori, care, la 31 august 1989, când Sovietul Suprem al R.S.S. Moldoveneşti adoptase Legea despre funcţionarea limbilor pe teritoriul RSSM (care vorbea că limba română devine de stat, în locul limbii ruse) şi Legea despre trecerea scrisului la alfabet latin, au fost expuşi – ca argument – în holul Teatrului de Operă şi Balet, unde s-a desfăşurat sesiunea.

Evenimentul la care ne referim fusese pregătit şi de rubricile ce conţineau sentinţe latine, pe care le inaugurase săptămânalul: "In memoriam", "Gaudeamus", "Memento mori", "Alma mater", "Poesis" ş.a., V. Dîgai, şef de secţie la C.C. al P.C., turbând de fiecare dată când le vedea în revistă, chiar dacă Constantin Andreev, ca să ne apere, îi demonstrase că şi ziarul *Pravda* avea rubrica "In memoriam".

La sfârşitul anului 1988, procurorul general al republicii, N. Demidenko, deschisese un dosar penal conducerii săptămânalului şi pictorului acestuia, Dumitru Trifan, pentru că „prin intermediul unei caricaturi a fost batjocorit alfabetul chirilic, folosit de milioane de oameni de pe glob". Cazul devenise de notorietate, fiind intens comentat în presa internaţională (afară de cea românească).

La 12 ianuarie 1989, la şedinţa Biroul C.C. a fost pus în discuţie faptul că *Literatura şi arta* "trecuse samovolnic la alfabetul latin". Atunci nu făcusem decât să reproducem integral, de ziua naşterii lui Mihai Eminescu, articolul acestuia „Patologia societăţii noastre", preluat din ziarul *Timpul* de la 4 ianuarie 1881, precum şi mai multe coperte de cărţi care purtau numele marelui poet, editate la Bucureşti, evident cu grafie... latină.

Azi alfabetul latin ne aparţine. Din păcate, puţini dintre concetăţenii noştri îşi mai amintesc că acesta a fost obţinut cu mari sacrificii. Una dintre condiţiile înaintate recent lui Vladimir Voronin de către Igor Smirnov „pentru unificarea ţării" este renunţarea la alfabetul latin (care, în viziunea lui, e românesc, „румынский", deci străin moldovenilor, al căror mare apărător se declară) şi revenirea scrisului nostru la alfabetul rusesc.

În 1989, alfabetul latin a fost obţinut când ne aflam ca parte componentă a Uniunii Sovietice şi când întinsurile siberiene, cu care ne ameninţau ştabii republicii, aparţineau şi RSSM. Îl vom ceda oare acum, în plină independenţă?! Sau vom reuşi să-l păstrăm şi pentru generaţiile care vin? Ca moşii şi strămoşii noştri să se poată recunoaşte în ei, ca în nişte urmaşi destoinici.

Nicolae DABIJA,
directorul săptămânalului
Literatura şi Arta
(Chişinău)

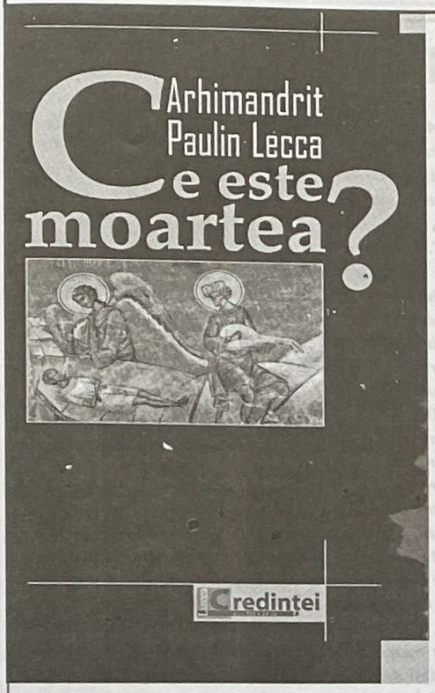

ÎNVĂȚĂTURA ORTODOXĂ DESPRE MOARTE

"Lumea Credinței" ne oferă în toiul acestei veri o reeditare îmbunătățită a cărții *Ce este moartea?*, semnată de vrednicul de pomenire părinte arhimandrit Paulin Lecca (1914-1996) și prefațată de un alt regretat scriitor ortodox din tagma monahală, părintele arhimandrit Ioasaf Popa (1919-2003).

Cuprinsul volumului – ce răspunde, cu rigoare ortodoxă, tuturor marilor întrebări legate de moarte și de viața de dincolo – este următorul: *O precizare* (Arhim. Ioasaf Popa) – p. 5; *În loc de prefață: Cuvânt la Duminica Înfricoșatei Judecăți* (Arhim. Ioasaf Popa) – p. 9; Ce este moartea? – p. 31; Ce se întâmplă cu sufletul în clipa morții? – p. 38; Care sunt membrii Împărăției? – p. 48; Ce este veacul de acum și ce este veacul viitor? – p. 71; Raiul și iadul – p. 105; Sfârșitul lumii – p. 117; Omul însuși este autorul sfârșitului său – p. 138; *În loc de postfață: Altă predică la Duminica Înfricoșatei Judecăți* (Arhim. Ioasaf Popa) – p. 148; *Cine a fost Paulin Lecca* (Răzvan Codrescu) – p. 156.

Pentru că autorul cărții este mai puțin cunoscut publicului larg, reproducem aici nota bio-bibliografică alcătuită de d-l Răzvan Codrescu și postată la finalul noii ediții, precum și un fragment din capitolul introductiv.

CINE A FOST PAULIN LECCA

Părintele arhimandrit Paulin Lecca (1914-1996)*, Victor pe numele de botez, basarabean de origine (născut la Babele, în județul Ismail, din părinții Grigore și Maria Lecca, tatăl fiind învățător și apoi preot în județul Bălți), a urmat Seminarul și Facultatea de Teologie la Chișinău, iar în 1940 a intrat ca frate la Mânăstirea Frăsinei, ctitoria Sfântului Calinic, unde după război va fi și călugărit sub numele de Paulin. Discipol al lui Nichifor Crainic (cel mai strălucit profesor al Facultății de Teologie de la Chișinău în perioada interbelică), dar și al nu mai puțin ilustrului Gala Galaction (plasat, din păcate, mult mai la stânga, dar dăruit cu destule haruri), a căutat să-i urmeze atât pe calea scrisului, cât și a misionarismului ortodox (cu implicită tentă națională). Sub regimul antonescian, în perioada 1941-1943, a fost preot misionar în câteva sate din Transnistria, precum și la Odessa. Intransigența sa confesională și națională, asimilată vederilor politice de dreapta (legionarismul era obsesia fierbinte a epocii), i-a atras ulterior, sub pretextul refuzului de a face serviciul militar, arestarea și chiar condamnarea la moarte. Dumnezeu a vrut ca sentința să nu fie executată, iar râvnitorul teolog basarabean să-și urmeze chemarea monahală, învrednicindu-l să fie ieromonah și apoi arhimandrit, iar o vreme stareț la Arnota, unde-l va cunoaște, prin 1992, viitorul protosinghel de la Schitul Darvari și episcop-vicar patriarhal, Ambrozie (astăzi episcop la Giurgiu), care-i va face postum și o frumoasă evocare (apărută mai întâi în revista *Epifania*). De-a lungul vieții sale călugărești de peste o jumătate de veac, Paulin Lecca a trecut, pe lângă Frăsinei și Arnota, pe la mai multe mânăstiri (Govora, Cozia, Schitul Rarău, Gologanu, Antim), zilele sfârșindu-și-le retras la mânăstirea de maici de la Rogozu, în județul Vrancea. Cel trecut pe la Antim și pe la Rarău nu putea, desigur, să nu poarte în sufletul său "floarea de foc" a Rugului Aprins (duhul acestei mișcări fiind lesne de recunoscut în preocupările și în scrierile sale). I-a cunoscut îndeaproape, între alții, pe ieroschimonahul Daniil (Sandu Tudor) și pe duhovnicul rus Ioan Kulîghin. Să mai menționăm că o vreme, tot spre anii bătrâneții, a mai fost și exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Dunării de Jos și din Arhiepiscopia Bucureștilor.

A scris mult (pagini catehetice, exegetice, apologetice, memorialistice), dar majoritatea scrierilor sale au ajuns abia postum la cunoștința marelui public. Iată-le pe cele mai importante: *De la moarte la viață*, Ed. Paideia, București, 1996 (roman memorialistic – personajul Victor Moldovanu este autorul însuși – cu caracter testamentar, prezentat călduros de regretatul critic literar Valeriu Cristea, cu care părintele Paulin s-a cuminecat mai ales întru Dostoievski); *Ce este moartea?*, Ed. România Creștină, București, 1997 (prima ediție – demult epuizată – a cărții reeditate acum); *Frumosul divin în opera lui Dostoievski*, Ed. Discipol, București, 1998 (cel mai important studiu despre Dostoieski scris de un teolog român, după faimosul curs *Dostoievski și creștinismul rus* al lui Nichifor Crainic); *Rugăciunea vameșului*, Ed. Christiana, București, 1998; *Cum să citim Biblia în învățătura Sfinților Părinți*, Ed. Sophia, București, 1999. A tradus mult și din rusește (Igor Smolici, *Din viața și învățătura stareților*, Ed. Anastasia, București, 1997; Serghei Bulgakov, *Icoana și cinstirea sfintelor icoane*, Ed. Anastasia, București, 2000, etc.), lui datorându-i-se și una dintre versiunile românești ale *Pelerinului rus* (Ed. Sophia, București, 1998).

E de sperat ca reeditarea micului volum *Ce este moartea?*, adresat unui public mai larg, să retrezească interesul pentru întreaga sa nevoință mărturisitoare, ce-l recomandă ca pe una dintre cele mai de seamă figuri monahale românești din vitrega – dar plina de învățăminte – istorie românească a secolului 20.

Răzvan CODRESCU

---

* Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, care-i face o foarte scurtă prezentare în *Dicționarul teologilor români* (*cf.* ed. a doua, Ed. Enciclopedică, București, 2002, p. 247) indică anii 1912 și 1998. De asemenea, pentru cartea autobiografică *De la moarte la viață* (apărută în 1996 și lansată la Librăria „Mihail Sadoveanu" din București puțin după moartea autorului) se indică acolo anul 1997.

ARHIM. PAULIN LECCA

CE ESTE MOARTEA ? *(fragmente)*

Moartea este consecința păcatului, pedeapsa lui Dumnezeu pentru neascultarea primilor oameni. „În ziua în care veți mânca din el, cu moarte veți muri" (Facerea 2, 17).

Primul om, plănuit de Dumnezeu Cel în Treime, „după chipul și asemănarea" Sa, dar creat „după chipul Său" (Facerea 1, 26-27), a fost perfect ca posibilitate (potență), dar perfectibil ca realitate, căci „asemănarea", care avea să-l facă perfect, trebuia să o realizeze pe parcurs și prin lucrarea voinței proprii, stimulată, ajutată și dusă la desăvârșire prin harul dumnezeiesc. Unica poruncă dată a fost „să nu mănânci din pomul cunoștinței binelui și răului..." (Facerea 2, 17), căci mâncând va muri.

Primul om constituia un tot perfectibil, armonios, o îmbinare desăvârșită între trup și suflet, ambele nemuritoare; nu exista nici o contradicție între ele. Prin neascultarea însă a unicei porunci dumnezeiești, deși fusese avizat de ceea ce va urma acestei neascultări, el a decăzut din nemurire, trupul lui, instrumentul prin care a păcătuit, fiind pedepsit astfel cu moartea. Sufletul însă i-a rămas nemuritor ca și mai înainte.

Noi nu putem pricepe cu mintea noastră mărginită cum se realizează această unire a sufletului cu corpul în sânul mamei și nici separarea sufletului de corp în clipa morții. Moartea este un fenomen inevitabil și cel mai sigur ce se petrece în viața omului. Nimeni nu scapă de ea, este moștenirea noastră, pedeapsa lui Dumnezeu pentru neascultarea celui dintâi om și a tuturor descendenților săi.

Și totuși, acest „blestem" dumnezeiesc al morții a fost înlăturat prin venirea Răscumpărătorului. Cei care au călcat porunca lui Dumnezeu prin strămoșii lor, și sunt deci apăsați de „blestemul" ancestral, pot totuși să scape de el, dacă vor asculta, la rândul lor, de poruncile lui Dumnezeu, anume cele ale Legii vechi, validate prin cele ale Evangheliei și confințite prin Tainele Bisericii.

Trupul, fiind pământ, se va întoarce în pământ, dar sufletul, fiind suflarea lui Dumnezeu, se va întoarce la Creatorul său, ca să dea socoteală de ceea ce a făcut, în timpul vieții pe pământ, cu templul trupului ce i s-a dat spre slujirea lui Dumnezeu.[...]

Prin încrederea, recunoașterea și ascultarea față de Iisus câștigăm veșnicia: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața!". Ascultarea, smerenia, faptele bune, răbdarea servesc de sprijin sufletului în clipa părăsirii corpului. Moartea dreptului nu seamănă deloc cu cea a unui păcătos; dimpotrivă, cei drepți simt o mare bucurie, bucuria de a fi chemați la odihna de veci, în timp ce moartea păcătosului este cumplită. Cel ce a călcat legea se îngrozește de pedeapsă, remușcările îi chinuiesc conștiința, iar căința este adeseori prea târzie!

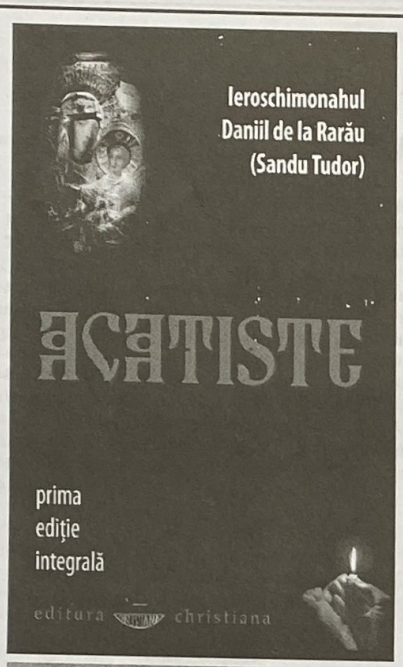

La Editura Christiana din Bucureşti a apărut, în condiţii grafice de excepţie, prima ediţie integrală a *Acatistelor* lui Sandu Tudor (Ieroschimonahul Daniil de la Rarău), îngrijită de d-l Alexandru Dimcea şi d-na Gabriela Moldoveanu. Volumul cuprinde cinci acatiste: 1) *Acatistul Preacuviosului Părintelui nostru Sfântul Dimitrie cel Nou, Boarul din Basarabi* (cu introducerea autorului şi cu ilustraţiile lui Mac Constantinescu – glosate şi ele în versuri de către autor); 2) *Acatistul Sfântului Ioan Bogoslovul*; 3) *Acatistul Sfîntului Sfinţitului Părintelui nostru Calinic Cernicanul*; 4) *Imn Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu* (cu comentariile autorului); 5) *Acatistul Bunei Vestiri*. Reproducem în continuare, pentru mai multă lămurire, „Nota editorială" şi textul despre acatist al lui Sandu Tudor („Seamă de cuvinte") din 1942 (numai partea care se referă la acatist în general).

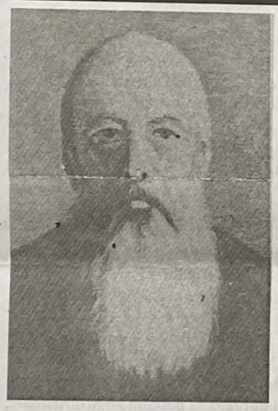

NOTĂ EDITORIALĂ

Născut în 1896 (24 decembrie), la Bucureşti, şi mort în 1962 (17 noiembrie), în temniţa comunistă de la Aiud, ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor[1] este cuprins în martirologiul din 2007[2] şi se află de mai multă vreme în atenţia Comisiei de Canonizare a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Personalitatea sa rămâne definitoriu legată de mişcarea spirituală a Rugului Aprins, căreia i-a fost iniţiator şi animator. Opera literară şi teologică a poetului-monah (încă needitată integral)[3] culminează de altfel, mistic şi estetic, cu *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu*, care a circulat în mai multe variante, dar pe care Editura Christiana l-a restituit în forma lui definitivă[4]. Acest acatist este cel mai faimos, dar nu este singurul alcătuit de autor: ne-au mai rămas de la el alte patru acatiste, în diferite stadii de definitivare.

Volumul de faţă constituie o premieră editorială: deşi nici unul dintre acatiste nu este inedit, ele se regăsesc pentru prima oară *cu toatele* între copertele unei cărţi.

Cele cinci acatiste se înşiră în volum după cronologia aproximativă a conceperii şi definitivării lor, greu de refăcut astăzi. Primul din serie – cel închinat Cuviosului Dimitrie cel Nou Basarabov, Ocrotitorul Bucureştilor, prăznuit în 27 octombrie – este şi singurul publicat antum[5]. Celelalte datează toate din perioada postbelică şi autorul a lucrat la ele până în vara lui 1958, când a fost arestat pentru a doua oară[6].

Am urmat aici textele editate de noi mai înainte (1999 şi 2004), pe baza manuscriselor, şi ediţia din 1942 (inclusiv cu frumoasele desene ale lui Mac Constantinescu, însoţite de glosele versificate ale lui Sandu Tudor), iar *Acatistul Sfântului Ioan Bogoslovul* a fost confruntat şi cu ediţia Anastasia din 1997 (*cf.* bibliografia finală). Ne-am propus şi de data aceasta să păstrăm ortografia şi punctuaţia autorului, deşi fluctuante de la un manuscris la altul (şi uneori chiar şi în cadrul aceluiaşi manuscris), îndreptând tacit doar erorile evidente. Am păstrat, de asemenea, prefaţa autorului la ediţia din 1942 („Seamă de cuvinte"), cu noţiuni generale despre acatist, precum şi comentariile sale la *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu*, de o importanţă exegetică aparte.

Fie ca ieroschimonahul Daniil de la Rarău să treacă neîntârziat din conştiinţa noastră rugătoare în sinaxarele Ortodoxiei!

[1] Născut Alexandru Teodorescu, şi-a luat mai târziu pseudonimul publicistic Sandu Tudor, iar ca monah se va numi întâi Agaton (din 1945), apoi Daniil (din 1952).

[2] *Martiri pentru Hristos, din România, în perioada regimului comunist*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2007, pp. 158-167 (articolul despre Daniil Sandu Tudor este redactat de istoricul George Enache).

[3] Pentru stadiul editării scrierilor de şi despre Sandu Tudor, a se vedea şi indicaţiile bibliografice de la finele volumului de faţă.

[4] Ieroschimonahul Daniil de la Rarău (Sandu Tudor), *Imn Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu, cu fotocopia manuscrisului definitiv şi comentariile autorului*, Editura Christiana, Bucureşti, 2004. Această ediţie, ca şi prima ediţie (incompletă) a *Acatistelor* de la Editura Christiana, îngrijită de prof. Alexandru Dimcea (1999), au apărut cu binecuvântarea P. F. Părinte Patriarh Teoctist, pe care am considerat cuvenit s-o menţinem şi pe pagina de titlu a noii noastre ediţii.

[5] Sandu Tudor, *Acatistul Preacuviosului Părintelui nostru Dimitrie cel Nou, boarul din Basarabov*, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1942 (acatistul fusese scris încă din 1927, iar în 1928 primise binecuvântarea Sfântului Sinod al B.O.R., cum se vede din notele însoţitoare).

[6] Prima oară fusese arestat şi condamnat politic de către regimul comunist între 1950 şi 1952. A doua arestare, cu vestitul lot de 15 persoane care i-a purtat numele (lotul „Teodorescu Alex. şi alţii"), avea să fie fără întoarcere (condamnarea a fost la 25 de ani „temniţă grea", pentru „uneltire contra ordinii sociale", dar în 1962 a murit, chipurile de „hemoragie cerebrală", fără să se cunoască nici până azi locul unde a fost înmormântat).

SEAMĂ DE CUVINTE

Acatistul este o mare cântare duhovnicească, tipică evlaviei creştin-răsăritene. Dintre toate măreţele solemnităţi dela curţile crăieşti ale Ţarigradului, poate cea mai măreaţă, mai impunătoare era tocmai această slujbă a „Imnului Acatist", care în greceşte înseamnă „sfântul cântec în picioare". Nici luminatul Împărat nu putea să se abată de la canon şi să se aşeze cumva jos în vremea zicerii lui. La auzirea lui trebue să rămâi neclintit, drept ca o lumânare care arde în încremenită slăvire. Acatistul face parte din mistica liturgică, din ceea ce se cunoaşte în Ortodoxie prin „închinare neîntreruptă" sau „slăvire neîncetată". Acatistul se presupune că nu încetează niciodată, se reînnoieşte mereu.

Dragostea suprafirească te mistue ca foamea şi ca setea şi vrei să vezi încă din această viaţă faţa cea veşnică a Lumii? Îngenunche, închină-te, dar, mai ales, încremeneşte întru curată aţintire, uitându-te şi limpezindu-te de tine însuţi, fără întrerupere cântând marea ei sfinţenie. Imnul acatist este una din aceste scări în duh, ce îţi dă putinţa să urci până acolo, până la acea zare la care poate să scoboare peste tine Vedenia, fără a se strica, şi fără a se prihăni prin aceasta. Cum spunea un bătrân schimonah din Muntele Atonului, el e „roată heruvică de cântec şi smerenie" care suie, suie mereu.

Arşi de năzuirea aceasta mistică, împăraţii, domnii şi voivozii de altădată ţineau să ia parte la slujbele de acatist. Se aduna în paraclisul palatin Curtea împărătească bizantină, cu toată strălucirea şi bogăţia sa fastuoasă de aur şi pietre nestimate, şi petrecea o zi întreagă întru repetirile şi înălţările prin cântec şi mireasmă ale acestei frumuseţi liturgice.

Imn de o largă respiraţie sau, mai bine, o întreagă imnologie, acatistul e un ciclu împlinit de poezie religioasă. El e un fel de total, adunat ca un inel neîntrerupt de cântece, şi care se întoarce în el însuşi ca să curgă la nesfârşit, pe rând depănând: cântări dramatice ce se împletesc cu alte cântări epice şi legate între ele cu litanii pur lirice.

Măreţia şi măestria lui e îndoită: una, din afară, de sunet şi culoare bine măsurată; cealaltă, lăuntrică, de descoperire şi tâlc dogmatic.

Închis în tiparul unui canon aspru şi dinainte hotărât în cele mai mici amănunte, desăvârşirea aceasta formal rece, ca precizia unui misterios cristal, e de fapt, numai un fel de a stăpâni şi ordona apriderile spirituale ce trebue să izbucnească din inimile noastre. Dar în acelaşi timp imnul acatist se arată şi ca un cerc de foc şi de flăcări al tuturor avânturilor noastre încordate, prin care evlavia se scrie şi creşte mereu în jurul unei vieţi sfinte, care a fost aleasă din firidele calendarului, ca să ne stea în faţă nouă, drept izvod de îndumnezeire.

Astfel, acatistul în întregul său e un fel de savantă împreunare de înţelesuri mistice şi muzicale, care pătrunde şi se repetă la adânc, în rânduiala de amănunt a sumei, a cumpănirii părţilor şi până a fiecărui stih în parte. Aşa, după un „condac" – ceea ce în elineşte înseamnă iatac –după această scurtă rugăciune intimă, ce totdeauna e un dramatic dialog cu Dumnezeu, urmează fără abatere un „icos" – adică monument – bucată imnologică mai mare şi narativă, şi care la rândul ei se încheie cu o litanie, cântec de laudă. Ritmul acesta, de trei feluri de imnuri, creşte de douăsprezece ori de-a lungul vieţii întregi a sfântului sau sfintei căruia îi e închinat acatistul, îmbinându-se într-un tot nedespărţit. Cele douăsprezece cicluri interioare o dată terminate, acatistul se începe iară de la capăt şi aşa pururea, la nesfârşit, către starea de răpire.

Se atinge astfel dumnezeescul, unicul, tainicul, între marginile unui şir de cântece, cu toate că la arătare imnul acatist pare numai un prilej de laudă, cuvântul de hram al unui anume sfânt cuvios, chiar foarte neînsemnat.

Fără îndoială, nimeni nu poate să primească şi să înţeleagă, necum să încerce o bucurie, sorbind din acest fel de poezie, dacă nu a fost niciodată chinuit de foamea şi setea contemplării...

Sandu TUDOR

N. Steinhardt, Ioan Pintea, *Primejdia mărturisirii. Convorbirile de la Rohia*, ed. îngr., note, prefață, referințe critice și indici de Ioan Pintea, repere bio-bibliografice de Virgil Bulat, Mănăstirea Rohia-Ed. Polirom, Iași, 2009, 274 pagini.

Ediția completă a operelor lui N. Steinhardt (Părintele Nicolae de la Rohia), scoasă în colaborare de Polirom și de Mănăstirea Rohia (unde N. Steinhardt, călugărit, și-a petrecut ultimii ani ai vieții și unde se și află înmormântat), continuă cu acest volum (15) de convorbiri culturale și duhovnicești cu tânărul (pe atunci) Ioan Pintea, acum un vrednic părinte și scriitor ortodox. După *Jurnalul fericirii*, aceasta e poate cartea care ni-l redă cel mai bine pe N. Steinhardt așa cum a fost.

Răzvan Codrescu, *În jurul lui Eminescu*, ed. îngr. și cuvânt înainte de Gabriela Moldoveanu, Ed. Christiana, București, 2009, 120 pagini.

Volumul adună principalele studii, eseuri și articole închinate de către autor lui Eminescu, din 1995 încoace, printre textele antologate figurând și o exegeză a faimoasei „Doine" (*De la Nistru pân' la Tisa...*), precum și sinteza intitulată „Eminescu și creștinismul". În *Addenda* sunt reproduse, între altele (textul integral al „Doinei", fragmente din articolele politice eminesciene etc.), și două poezii închinate de autor „Eminesculuí". Pentru R. Codrescu, ca și pentru C. Noica, Eminescu rămîne „conștiința noastră mai bună" și „omul deplin al culturii românești".

Radu Carp, *Dumnezeu la Bruxelles. Religia în spațiul public european*, seria „Theologia Socialis", Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2009, 194 pagini.

Politolog și sociolog dedicat tot mai mult, în ultimii ani, analizei fenomenului religios în lumea contemporană, dintr-o perspectivă neteologică, dar atentă la valorile și exigențele tradiției creștine a Europei, d-l prof. univ. dr. Radu Carp, prodecan al Facultății de Științe Politice a Universității din București, întemeiat pe o vastă bibliografie la zi, a publicat recent această remarcabilă sinteză critică, în care discută deopotrivă împlinirile și neîmplinirile proiectului noii Europe sub aspect moral-spiritual, cu încredințarea că e loc, în viitor, de mai mult și de mai bine.

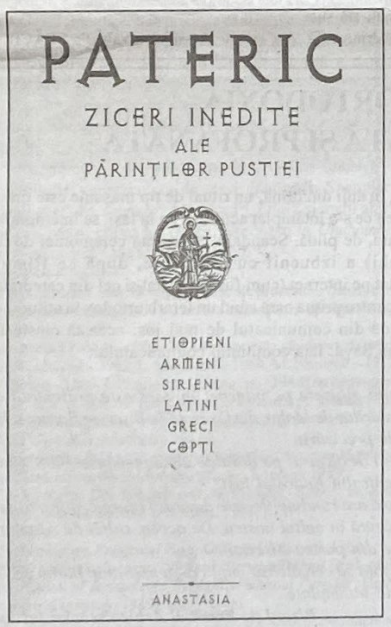

***Pateric. Ziceri inedite ale Părinților Pustiei greci, etiopieni, armeni, sirieni, latini, copți*, traducere de Bogdan Cândea și Eugenia Cândea Șerbanovici, Fundația Anastasia, București, 2009, 365 pagini.**

Ducând la capăt inițiativa regretatului academician Virgil Cândea și închinându-i rodul muncii lor („Dedicăm această carte părinților noștri Alexandra și Virgil Cândea"), urmașii publică, pentru prima oară în limba română, această culegere de vechi apoftegme ale Sfinților Părinți, după cea mai bună ediție franțuzească (L. Regnault, 1976). Nu mă îndoiesc că iubitorii de literatură duhovnicească vor ști să le prețuiască la rând cu *Patericul egiptean* și cu mai ampla *Filocalie*.

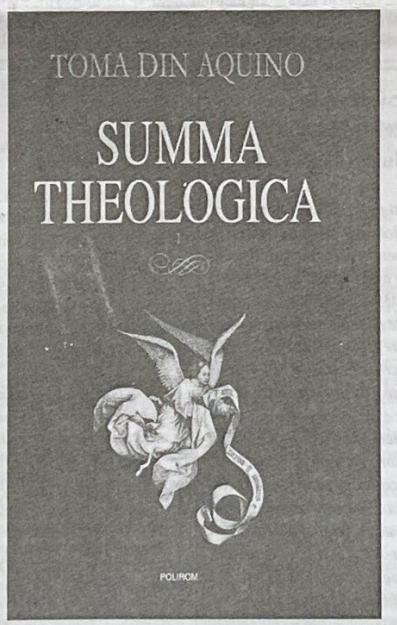

Toma din Aquino, *Summa theologica, I*, traducere colectivă coord. de Alexandru Baumgarten, cu o prefață de Adriano Oliva O. P., Ed. Polirom, Iași, 2009, 951 pagini.

Monumentala sinteză scolastică a lui Toma din Aquino (secolul 13), sfânt și doctrinar al romano-catolicismului, cunoaște prima traducere românească integrală, într-o ediție de un desăvârșit profesionalism, din care deocamdată ni se oferă volumul I (în total, vor fi patru tomuri masive, bogat adnotate). Chiar dacă teologia tomistă este în multe privințe străină de duhul răsăritean și se apropie mai degrabă de raționalismul filosofic occidental, ea trebuie cunoscută ca operă culturală de prim rang a Evului Mediu creștin.

Aleksandr Soljenițîn, *Două secole împreună*, vols. I-IV, traducere de Vasile Savin, Darclée Tomescu-Berdon și Laura Cattaneo, Ed. Univers, București, 2009, 296 + 308 + 380 + 233 pagini.

Deși editată la noi în condiții modeste, această lucrare târzie a lui Soljenițîn (1918-2008), apărută mai întâi în rusă (2001-2002) și franceză (2002-2003), merită toată atenția și vădește, ca și *Arhipelagul Gulag*, înclinațiile istoriografice ale autorului, care știe să păstreze distanța față de ideologii și să-și asume adevărul până la incomoditate. *Primele două volume prezintă Evreii și rușii înainte de Revoluție: 1795-1917*, iar următoarele două *Evreii și rușii în epoca sovietică: 1917-1972*.

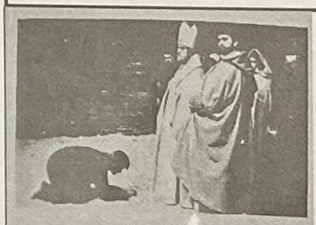

BISERICA ÎNTRE PUTEREA IUBIRII ŞI IUBIREA PUTERII

(Marginalii la *Pântecul desfrânatei* de Ciprian Mega)

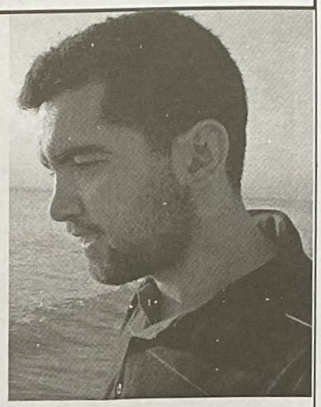

Puterea este cea întotdeauna adorată...
Gustave Thibon

Pântecul desfrânatei (Ed. Aldine, Bucureşti, 2006; reed. Ed. Sf. Gheorghe-Vechi, Bucureşti, 2008) e titlul cărţii de debut a lui **Ciprian Mega,** un tânăr despre care vom mai auzi, fiindcă un debut atât de promiţător e puţin probabil să rămână fără urmări. Fiu duhovnicesc al valorosului (dar incomodului) preot şi scriitor **Ion Buga** (care semnează şi prefaţa), Ciprian Mega, proaspăt licenţiat în Teologie, a avut curajul aproape *nebunesc* de a aborda un subiect pe care nu cred să-l mai fi abordat cineva până acum în literatură – cel puţin nu atât de *tranşant*: acela al relaţiilor dintre ierarhia bisericească şi masonerie.

Titlul insolit al cărţii nu-i va surprinde pe cei familiari cu lectura *Apocalipsei:* imaginea halucinantă a desfrânatei – îmbrăcată în purpură şi ţinând în mână un potir de aur (*Apoc.* 17, 4-6) – continuă să bântuie conştiinţa creştină a ultimelor decenii. Dacă pentru cei mai mulţi dintre comentatori desfrânata e simbolul decadenţei puterii imperiale (Roma), alţii recunosc în ea însăşi Biserica creştină, care a făcut pactul cu puterea seculară, trădându-şi astfel menirea divină în istorie. În această cheie trebuie „citit" şi titlul cărţii lui Ciprian Mega.

Povestea acoperă un interval delicat din istoria Bisericii Ortodoxe Române: anii '40-'80 ai secolului trecut, când transformările care au afectat societatea românească şi-au pus amprenta şi pe viaţa bisericească. Mărturisirea Episcopului Adrian (personajul central al cărţii, amestec de realitate şi ficţiune, în orice caz, un erou verosimil) e provocată de vocea insidioasă a Demonului, care îi „ordonă" să aştearnă pe hârtie viaţa lui ***aşa cum a fost.*** E un supliciu care în final se va dovedi salvator pentru bătrânul episcop...

Dar iată pe scurt conţinutul poveştii: la începutul anilor '40, Adrian e un tânăr înzestrat şi entuziast care se pregăteşte pentru preoţie. Prins în vâltoarea evenimentelor, nu încetează să creadă în puterea iubirii lui pentru Hristos, pentru Biserică şi, nu în ultimul rând, pentru o tânără (Ana) de care îl leagă amintirea unei copilării fericite. Numai că lucrurile iau o întorsătură dramatică: Adrian îşi vede spulberat, o dată cu venirea comunismului, visul de a deveni preot, iar povestea de dragoste se destramă o dată cu incertitudinile legate de viitorul personal. Amintirea acestei iubiri îl va urmări pe erou până la sfârşit, deşi despărţirea de Ana i se pare nedreaptă şi crudă. Simţindu-se trădat în inima sa, Adrian ***trădează*** la rându-i viaţa, Biserica şi pe Însuşi Hristos.

Ajuns în închisoare, ezită să-şi asume propriul trecut şi vocaţia preoţească mărturisitoare, cedând în faţa ispitei Puterii, care i se oferă cu aroganţa unei desfrânate – însetată de dorinţa lui de puritate şi libertate. Refuzul martiriului pentru Hristos lasă loc unei duble supuneri: faţă de puterea atee comunistă, dar şi faţă de puterea ocultă a masoneriei, din rândurile căreia e invitat să facă parte, la recomandarea profesorului-model (în carte, Gala Galaction). Ritualul de iniţiere în masonerie e redat cu lux de amănunte sufleteşti şi impresionează prin dramatism. Restul poveştii se derulează în virtutea resorturilor complicate ale Puterii.

Întâlnirea cu Ana, din final, stă sub semnul aceluiaşi dramatism: Adrian află acum că Ana l-a iubit *pe el* mai mult decât pe actualul soţ, cu care are un copil. Ironia sorţii (sau rânduiala divină?!) face ca Adrian să-l hirotonească preot pe fiul Anei, răscumpărând parcă, peste timp, propria-i preoţie compromisă de „pactul" cu Puterea. De fapt, cartea se încheie pe un ton de penitenţă personală: Demonul a dispărut; în schimb, chipul lui Hristos emană lumina iertării dintr-o icoană aflată înaintea ochilor înlăcrimaţi ai unui suflet chinuit.

La sfârşit, rămâne întrebarea: ***cine e desfrânata?*** Biserica, beată de iluzia puterii, puterea însăşi, societatea sau viaţa?.. Nici una dintre acestea. „Desfrânata" e mai degrabă ***o metaforă a trădării,*** a compromisului şi a renunţării la puterea Iubirii, pentru a păstra doar iubirea Puterii. Iată „morala" cărţii lui Ciprian Mega. O carte care îi va deranja pe cei care se vor simţi „vizaţi" de problematica ei. Pe noi, credincioşii „obişnuiţi" ai Bisericii, ne va pune (doar) pe gânduri...

Alexandru Valentin CRĂCIUN

DINTR-O SCRISOARE DESCHISĂ
adresată episcopului greco-catolic al diecezei de Maramureş, Ioan Şişeştean, de către teologul ortodox Justin Leon Luţai

Comunitatea ortodoxă din Săpânţa numără nu mai puţin de 3300 de membri. Practic, toţi aceşti oameni au refuzat să redevină greco-catolici după 1989, rămânând în credinţa strămoşească. [...] După 20 de ani de la revoluţie, comunitatea greco-catolică din Săpânţa cuprinde 10 persoane. [...] Preotul greco-catolic nu a avut nici un botez, cununie sau înmormântare în Săpânţa. "Drama" preotului Grigor Mihai şi, prin el, a întregii Biserici greco-catolice din Ardeal este că nu au credincioşi! De aceea nu se poate vorbi de un conflict între două comunităţi, pentru că nu există comunitate greco-catolică în Săpânţa. Conflictul, artificial, este întreţinut prin mass-media şi este creat de Grigor Mihai şi de Episcopia greco-catolică din Baia Mare. Pe plan local nu există tensiuni între ortodocşi şi cei 10 greco-catolici. [...]

Înţelegem frustrarea episcopului Ioan Şişeştean, deoarece Parohia Ortodoxă Săpânţa restaurează integral biserica, cu acordul credincioşilor, care sunt proprietarii de drept. Protestele greco-catolicilor provin din faptul că biserica aceasta, cu stilul său neogotic, reprezenta ultimul bastion al prezenţei Vaticanului în Săpânţa... Nu îşi doreşte episcopul Ioan Şişeştean o biserică în stil bizantin clasic, dar comunitatea ortodoxă doreşte acest lucru. Arhitectul Dorel Cordoş a realizat proiectul, iar meşterul de excepţie Gheorghe Andreica din Boroaia-Suceava, care are 17 biserici realizate, va desăvârşi această jertfă a săpânţenilor. Deja a realizat aproape integral pridvorul în stil bizantin clasic. [...]

Părinte episcop Ioan Şişeştean, l-aţi întrebat pe preotul Grigor Mihai câte servicii religioase are în Săpânţa? Comunitatea este ortodoxă, nu doreşte să cedeze biserica din "Cimitirul Vesel". Să ieşim noi, ortodocşii, afară, câteva mii, şi să intre cei 10 ai dvs.?! De ce nu veniţi duminică să vă preluaţi biserica, dacă susţineţi că e greco-catolică? Aveţi titlu de proprietate? Părinte episcop Ioan Şişeştean, chiar trăiţi într-o altă dimensiune?! [...] Dacă nu aveţi credincioşi, nu vă ajută nimeni, nici măcar Papa Benedict. Vaticanul a pierdut teren într-un Occident protestant şi desacralizat, iar acum încercaţi aici, în estul Europei, să câştigaţi terenul pierdut! Practic, biserica dvs. de la Săpânţa e una virtuală, pe internet şi în mass-media. [...] În Săpânţa, în 1948, au revenit de la greco-catolici la ortodocşi 3451 de persoane. Adică toată comunitatea. Biserica din "Cimitirul Vesel" este a comunităţii. [...] Lupta se duce între Episcopia greco-catolică Baia Mare, ca instituţie, şi credincioşii ortodocşi din Săpânţa, ca şi comunitate...

Justin Leon LUŢAI

ORTODOXIA TRĂDATĂ ŞI PROFANATĂ

Nu-i prima oară când, în anii din urmă, un ritual de tip masonic este ţinut într-o biserică ortodoxă: ceea ce s-a întâmplat acum un an la Iaşi, se întâmplase acum doi ani şi la Timişoara, de pildă. Scandalul pe seama ceremoniei de la Iaşi (Biserica Barnovschi) a izbucnit cu întârziere, după ce filmul „evenimentului" a fost postat pe internet (cum fusese postat şi cel din catedrala de la Timişoara). Este însă pentru prima oară când un ierarh ortodox ia atitudine publică fermă, cum se vede din comunicatul de mai jos: această cinste îi revine Mitropolitului Teofan Savu. Iată conţinutul comunicatului:

Cu privire la imaginile difuzate pe internet în care este prezentată o ceremonie a Ordinului Cavalerilor de Malta, desfăşurată în Biserica Barnovschi din Iaşi, facem următoarele precizări:

1. Acest moment s-a desfăşurat pe data de 28 septembrie 2008, fără ştirea şi fără aprobarea Centrului Eparhial Iaşi.

2. Biserica Ortodoxă are rânduielile sale de ordin liturgic, dar o astfel de ceremonie nu este prevăzută în cultul nostru. De aceea, astfel de ritualuri nu pot primi binecuvântare din partea Bisericii.

3. În momentul de faţă se cercetează implicarea preotului paroh de la Biserica Barnovschi în cele întâmplate.

Biroul de Presă al Arhiepiscopiei Iaşilor

Sigur că toată lumea aşteaptă şi măsurile care se impun. Dacă afacerea se va cocoloşi, ierarhul de la Iaşi va pierde pe termen lung mult mai mult decât a câştigat acum pe termen scurt. Situaţia este cu atât mai gravă cu cât parohul respectiv, dar şi alte feţe bisericeşti au luat parte direct la ceremonial.

Curvia Bisericii cu Masoneria (sau cu alte grupări heterodoxe), sub privirile inexplicabil de binevoitoare ale Patriarhului şi ale Sinodului, trebuie oprită înainte de a produce grave tulburări între credincioşi, tulburări ce pot merge, cum au mai păţit-o şi alţii, până la consecinţe de ordin schismatic.

Noi promitem, ca gazetari ortodocşi, să monitorizăm atent situaţia. Deocamdată să avem încredere în înţelepciunea şi tăria de caracter a Î. P. S. Teofan, de care depinde de-acum în cea mai mare măsură gestionarea acestui caz, cu toate răspunderile pe care el le implică pe plan eclesial. *(V. A. M.)*

OMUL ÎNTRE *IMAGO DEI* ŞI TEHNOLOGIA FĂRĂ GRANIŢE

Revoluţia nu se întâmplă atunci când societatea adoptă noi tehnologii, ci atunci când societatea adoptă noi comportamente. **(Clay Shirky)**

Introducere

Constatăm în ultimele decenii o serie de fenomene şi procese ce caracterizează evoluţia societăţii umane în general şi care ne arată faptul că ne aflăm într-o perioadă de mutaţii profunde, ce definesc tranziţia de la societatea industrială la societatea de tip informaţional. Aceasta se manifestă sub forma unei crize a modelului capitalist de dezvoltare, dar şi prin apariţia unor concepte noi, neexplicate suficient[1].

Această tranziţie s-a materializat pe plan internaţional în următoarele fenomene şi procese majore: „*globalizarea* fluxurilor de schimburi materiale şi nemateriale (financiare şi informaţionale), dublată de *integrarea regională*, pe plan naţional prin reînnoirea interesului statelor pentru *dezvoltarea durabilă*, privită sub cele trei aspecte definitorii (economic, ecologic şi social), şi pentru edificarea unei *societăţi (informaţionale) a cunoaşterii*, iar la nivelul individului prin căutarea unei noi identităţi"[2].

Tehnologia între transcendental şi malefic

Unii prezintă tehnologia nu numai ca instrument sau unealtă[3], ci şi ca activitate socială şi simbolică prin care omul a învăţat şi va învăţa să se exprime. Teologia nu poate fi de acord cu această opinie, întrucât tehnologiile, inclusiv cele informaţionale, la fel ca şi ştiinţa, inventariază progresele în procesul de cunoaştere omenească, fiind doar instrumente ale acesteia. Cred că această concepţie stă la baza confuziei care face ca societatea informaţională să fie identificată cu societatea cunoaşterii[4].

"Tehnologiile informaţionale se dezvoltă pe baza ştiinţei fundamentată în era modernă. În schimb, ele constituie vehicule pentru diseminarea cunoaşterii ştiinţifice. Ele perpetuează ordinea şi explicaţiile «ştiinţifice» specifice acestei ere"[5] şi nicidecum nu au rolul a-i limita omului libertatea.

Preeminenţa tehnologiei informaţionale în faţa individului riscă să sacrifice individul în numele ştiinţei, al societăţii, al binelui mondial, al popoarelor etc. Preeminenţa conştiinţei ştiinţifice, care pretinde că numai oamenii de ştiinţă sunt chemaţi să emită norme etice, este total inacceptabilă, mai ales atunci când este vorba de destinul hristic al omului şi de conştiinţa lui religioasă.

Spengler spune, în acest sens, că omul, dacă nu este atent, poate deveni, din stăpân al lumii, în sclav al maşinii, adică al tehnologiei[6].

Este cunoscută publicului larg critica „clasică" a tehnologiei reprezentată de mari gânditori: Spengler[7], Heidegger[8], Fr. Juenger[9], Mumford[10], Ellul[11] şi mulţi alţii[12], iar mai recent critica lui Ovidiu Hurduzeu în *Unabomber, profetul ucigaş*[13] sau în *Sclavii fericiţi*[14].

Unii dintre ei consideră că tehnologia, ca şi cunoaşterea, are şi o dimensiune transcendentală, un „domeniu al ideilor", fiind legată de sistemele de credinţe, valorile şi preferinţele asociate acestora, ce inhibă sau validează anumite acţiuni[15]. Atunci când tehnologia nu ţine cont de acest lucru şi se dezvoltă neluând în calcul complexitatea persoanei umane, se produce ruptura între om şi tehnologie, care îi poate deveni potrivnică şi chiar dăunătoare[16]. În acest caz „transcendenţa" tehnologiei se pierde şi se poate uşor transforma într-un instrument de distrugere.

Jacques Ellul spune că tehnologiile moderne formează un Sistem: „un ansamblu de elemente interconectate, aşa încât evoluţia unuia provoacă evoluţia ansamblului, iar fiecare modificare a ansamblului se răsfrânge asupra fiecărui element în parte"[17].

În **teoria sistemică**, omul este considerat o maşină productivă, care răspunde unor necesităţi tehnice. Nevoile sale omeneşti sunt luate în consideraţie numai atâta timp cât satisfacerea lor respectă un protocol tehnic, iar individul, în rolul său de „sclav specializat", contribuie la sporirea eficienţei. Munceşti într-o corporaţie, ai o „poziţie", un „venit", **eşti un "sclav fericit" al sistemului**. Ai paşaport cu cip, eşti liber să vizitezi Disneyland-ul, Las Vegas-ul, să munceşti în UE. Te opui? **Eşti un nimeni fără identitate.** Orice considerente etice sau religioase, care s-ar opune satisfacerii necesităţilor tehnologiei sau ar interfera în mod „parazitar" cu logica ei, trebuie extirpate din Sistem sau adaptate „factorului tehnologic",[18] ceea ce l-ar subordona pe om tehnicii şi l-ar scoate din categoria fiinţelor libere, transformându-l din persoană în instrument necesar Sistemului.

Imago Dei – ontologia iconică a omului

În filosofia elenă, la Platon, la stoici şi mai târziu la neoplatonici[19], tema "Chipul lui Dumnezeu" (*eikon – imago Dei*) reprezintă un termen fundamental, iar în Vechiul Testament constituie însuşi nucleul antropologiei. În Noul Testament termenul se îmbogăţeşte cu un conţinut hristologic, dând astfel noi dimensiuni antropologiei. După Sf. Apostol Pavel, Iisus Hristos „este chipul Dumnezeului celui nevăzut"[20]. Omul nu este numai "limbajul lui Dumnezeu"[21], ci chiar *imago Dei*[22], deci „chipul şi asemănarea Lui". În literatura patristică *imago Dei* este axa în jurul căreia se structurează cosmologia, antropologia şi însăşi hristologia[23].

Imago Dei în om, după Sfinţii Părinţi, este unitară atunci când exclude orice concepţie substanţialistă despre „chip", care constă în mod funcţional, practic, în manifestarea vieţii sale spirituale, ca nevoie primordială şi centrală. Primatul vieţii spirituale activează aspiraţia fiinţei noastre umane spre absolut, spre arhetipul ei divin, spre Dumnezeu.

Tema *imago Dei* reprezintă temelia antropologiei ortodoxe[24]. Acest lucru face foarte greu de explicat – şi cu atât mai greu de înţeles – natura „chipului lui Dumnezeu", adică omul. Conform Revelaţiei divine, el este creat din trup şi suflet. Trupul este din materia comună Cosmosului, iar natura sufletului are o înrudire specială cu Dumnezeu. „Omul este înrudit cu Dumnezeu"[25], spune **Sf. Grigorie de Nyssa**. El explică de ce natura omului se sustrage consideraţiei teoretice – *atheoretos* –, adică nu poate fi cuprinsă într-o formulare definitivă, sau o definiţie clară a „chipului". El argumentează că „din moment ce Dumnezeu este necuprins, este cu neputinţă ca «chipul» Lui din om să nu fie şi el de necuprins"[26]. Din acest motiv, este mai uşor să cunoşti cerul decât pe tine însuţi. Omul rămâne un mister şi devine preotul întregului cosmos: „în calitate de pământ, sunt legat de viaţa de jos, dar fiind şi o părticică dumnezeiască, eu port în mine dorinţa vieţii viitoare"[27]. Deci chiar prin actul creaţiei omul participă la Existenţa divină, este „neamul lui Dumnezeu"[28], şi din acest motiv „chipul" anticipează îndumnezeirea[29].

Termenul de *imago Dei* este îmbogăţit de Sfinţii Părinţi ai Bisericii prin diverse păreri teologice. **Sf. Ioan Damaschin** scrie: „În câte moduri se spune expresia «după chip»? După faptul că omul are raţiune, intelect şi libertate; după faptul că mintea omului naşte cuvânt şi emite duh; după calitatea de stăpân a omului…."[30]. **Sf. Epifanie al Ciprului** crede că chipul lui Dumnezeu în om este în toată fiinţa umană şi „unde anume este sau unde se împlineşte chipul lui Dumnezeu în om este cunoscut numai de Dumnezeu Însuşi, Cel Care a dat prin har omului existenţa Sa după chip"[31]. **Sf. Macarie Egipteanul** consideră că chipul lui Dumnezeu ar fi liberul arbitru, sau comuniunea cu Dumnezeu[32]. **Sf. Maxim Mărturisitorul** vorbeşte despre o „reciprocitate între Dumnezeu şi om". Ontologic, această reciprocitate se referă la relaţia dintre Arhetip şi imaginea Sa, care trebuie să devină evidentă la nivel existenţial, printr-o dublă mişcare: mişcarea lui Dumnezeu spre om, prin **întrupare**, şi mişcarea omului spre Dumnezeu, pentru **îndumnezeire** (*theosis*).

Asemănarea omului cu Dumnezeu „priveşte nivelul existenţial"[33], deci nu ontologic: devenim astfel dumnezei prin har, luând parte la viaţa Dumnezeirii, îndumnezeindu-ne prin participare la viaţa divină. „În sensul îndumnezeirii, asemănarea aceasta conţine desigur un aspect supranatural, însă acesta e mai mult precondiţionat decât un efect"[34].

(Va urma)

Pr. dr. Mihai VALICĂ
Universität „Albert Ludwig", Freiburg, Deutschland,
şi Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi

---

[1] Vezi Gabriela Lucia Sabău, „Premise ale procesului tranziţiei de la societatea industrială la societatea cunoaşterii" (pe internet).
[2] *Ibidem*.
[3] Analizând evoluţiile tehnologice, o serie de gânditori şi savanţi (M. Heidegger – 1962, L. Mumford – 1964, M. Foucault – 1972, D. Bohm – 1983, I. Prigogine, I. Stengers – 1984) au demonstrat că, de fapt, progresele tehnologice se bazează pe avansuri mai largi, de natură epistemologică şi ontologică, şi nu invers.
[4] Vezi Gabriela Lucia Sabău, *op. cit.*
[5] Vezi A. Inglis, P. Ling, V. Joosten, *Delivering Digitally: Managing the Transition to the Knowledge Media*, London, 1999.
[6] O. Spengler, *Der Mensch und die Technik. Beitrag zu einer Philosophie des Lebens*, München, 1931, p. 31.
[7] *Ibidem*.
[8] M. Heidegger, *Being and Time*, Oxford, Blackwell, 1962.
[9] Friedrich Georg Juenger, *Die Perfektion der Technik* (trad. engl.: *The Failure of Technology: Perfection without Purpose*, Henry Regnery Company, 1949).
[10] L. Mumford, *The Pentagon of Power: the Myth of the Machine*, London, Secker and Warburg, 1964.
[11] Jacques Ellul, *L'Apocalypse: architecture en mouvement* (trad. engl.: *Apocalypse, A Crossroad Book*, 1977); *Le bluff technologique* (trad. engl.: *The technological bluff*, 1990).
[12] Vezi şi: Neil Postman, *Technopoly. The Surrender of Culture to Technology*, New York, 1992; Max Picard, *Flucht von Gott* (trad. engl.: *The Flight from God*, Regnery Gateway, 1951); Erik Davis, *Technosis. Muth, Magic and Mysticism in the Age of Information*, Three Rivers Press, 1998; D. Bohm, *Wholeness and the Implicate Order*, London, 1983; I. Prigogine, I. Stengers, *Order out of Chaos: Man's New Dialogue with Nature*, New York, 1984; M. Foucault, *Histoire de la Folie a l'Age Classique*, Paris, 1972.
[13] O. Hurduzeu, *Unabomber, profetul ucigaş*, Bucureşti, 2007.
[14] O. Hurduzwu, *Sclavii fericiţi. Lumea văzută din Silicon Valley*, ediţie completă, Iaşi, 2005.
[15] Vezi şi S. Strange, „An Eclectic Approach", în C. Murphy and R. Tooze (eds.), *The New International Political Economy*, Boulder, Co., Lynne Rienner, 1991.
[16] De exemplu, sistemul biometric este foarte vulnerabil şi nesigur. Citirea cu multă uşurinţă, de către oricine deţine un computer performant, a datelor cu caracter personal (nume, prenume, CNP, naţionalitate, vârstă etc.); citirea datelor cu caracter biometric (amprenta digitală, amprenta facială, amprenta retinei); clonarea cip-urilor; modificarea datelor şi ataşarea lor la un alt paşaport; urmărirea individului purtător de act electronic cu cip; sustragerea datelor personale şi biometrice din bazele de date Schengen. Vezi Matthias Becker, „«Position ist Identität». Der US-amerikanische Geograph Jerome Dobson warnt vor Gefahren der Ortungstechnik. Drohen durch GPS-Technik neue Formen der Sklaverei?" (pe internet).
[17] J. Ellul, *Le système technicien*, Paris, 1977, p. 158. Despre tehnologie ca sistem integrat vezi, de asemeni, volumele lui O. Hurduzeu *Sclavii fericiţi* (mai ales eseul „Angrenajul tehnologic") şi *Unabomber, profetul ucigaş*.
[18] O. Hurduzeu, „Au voie ortodocşii să critice tehnologia?" sau. „Lupta Părintelui Iustin cu ciberantropii" (pe internet).
[19] Vezi H. Willms, *Eikon. Eine begriffsgeschichtliche Untersuchung zum Platonismus. 1. Philo von Alexandria mit einer Einleitung über Platon und die Zwischenzeit*, Münster, 1935; G. Kittel, *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, 2, pp. 386-387; P. Aubin, „L'image de l'œvre de Platon", în *Recherches de science religieuse*, 41 (1953), pp. 348-379. H. Merki, „Ebenbildichkeit", în *Reallexicon für Antike und Christentum*, 4, 1959, pp. 459-479. Aceeaşi idee o găsim la Sf. Macarie Egipteanul: "Între Dumnezeu şi om există cea mai mare înrudire", Omilia XLV, în *Scrieri (Omilii duhovniceşti)*, trad. de Pr. Prof. Dr. C. Corniţescu, Bucureşti, 1992, p. 266.
[20] *Coloseni* 1, 15.
[21] Elie Wiesel, *Chassidimus – ein Fest für das Leben. Célebration hassidique*, Paris, 1972, p. 94.
[22] *Facerea* 1, 26-27.
[23] Vezi Vladimir Lossky, *Essai sur la théologie mystique de l'Église d'Orient*, Paris, 1944, pp. 109-129.
[24] Antropologia creştină ortodoxă cuprinde şi noţiuni ca: *homoiosis*, *syngeneia*, *charis*, *hyothesia*, *theotis*, care vin în completarea noţiunii de *imago Dei*.
[25] Sf. Grigorie de Nyssa, *Oratio catehetica*, 5, citat de Pr. Tache Sterea, *Dumnezeu, Omul şi Creaţia în teologia ortodoxă şi în preocupările ecumenismului contemporan*, Teză de doctorat, în *Ortodoxia* XLIX nr. 1-2, ianuarie-iunie 1998, p. 65. Vezi şi Pr. Dr. Vasile Răducă, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa*, Bucureşti, 1996, pp. 109-113.
[26] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre alcătuirea omului* 11, PG 44, 153D-156B, *apud* Panayotis Nellas, *Omul – animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*, Sibiu, 2002, p. 60. Vezi şi R. Leys, *L'image de Dieu chez S. Grégoire de Nysse. Esquisse d'une doctrine*, Bruxelles-Paris, 1951, pp. 77-78.
[27] Paul Evdokimov, *L'Orthodoxie*, Paris, 1965, p. 80.
[28] *Fapte* 17, 28-29.
[29] Vezi P. Evdokimov, *op. cit.*, p. 80.
[30] Sf. Ioan Damaschin, *Despre cele două voinţe în Hristos* 30, PG 95, 168B, *apud* P. Nellas, *op. cit.*, p. 60.
[31] Sf. Epifanie al Ciprului, *Panarion* 70; PG 42, 344B, *apud* P. Nellas, *op. cit.* p. 60.
[32] Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovniceşti*, ed. cit., pp. 82-83.
[33] Pr. Tache Sterea, *op. cit.*, p. 67.
[34] Lars Thunberg, *Man and the Cosmos. The Vision of St. Maximus the Confessor*, Crestwood, 1985, p. 62, *apud* Pr. Tache Sterea, *op. cit.*, p. 67.

PAMFIL ŞEICARU

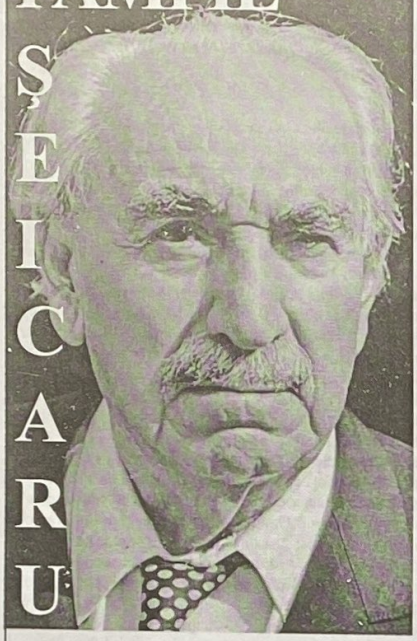

ÎN SFÂRŞIT, UN LOC DE ODIHNĂ: PALMA DE MALLORCA

(urmare din numărul trecut)

Viorela avea ceva de făcut pentru prima oară în viaţa ei, dar nu numai în casă, ci şi în rafinărie. În afară de aşta, femeia de serviciu care era însărcinată cu îngrijirea locuinţei nu venea zilnic şi Viorela trebuia să cureţe casa, să gătească, să coas[şi să cârpească lucrurile lui Marius şi ale lui Dan. Intenţiile ei erau bune, perfecte chiar, şi, punându-şi puterea de muncă la dispoziţie, căuta să contribuie cu ceva la situaţia financiară. În decursul anului 1953, deschide chiar o spălătorie de rufe, inclusiv călcatul lor. Începuse să ia viaţa în serios, să ajute cu ceva, dar nu-şi închipuia că mai târziu vor urma neplăceri pe care nu le va înţelege...

Marius, obligat să umble prin Maroc după contracte, îşi făcuse obiceiul să caute plăceri şi prin alte alcovuri. Aventurile lui galante fuseseră raportate la Casablanca, dar Viorela nu voia să le creadă. În urma acestor raporturi, viaţa devenise un infern la Casablanca şi Viorela nu ştia cum să le combată. Starea morală în care se găsea nu putea fi trâmbiţată în lume şi căuta să-şi rezolve toate problemele singură. Încerca plină de încăpăţânare să înăbuşească nefericirea în care se găsea şi pe care nici părinţii nu i-o ştiau.

Şeicaru nu putea să-şi uite singurul copil şi căuta cu orice preţ să-i uşureze viaţa. Mai avea suma de bani rezervată pentru el şi o puse la dispoziţia lui Marius cu o condiţie: *Să cumperi o casă în Franţa, dar pe numele Viorelei.* Pe atunci, cei doi se găseau în Casablanca, unde, la început, afacerile fuseseră bune. Evreii stabiliţi în Maroc începuseră să le facă o concurenţă înverşunată, pe care Viorela şi Marius nu o puteau înţelege. La sfârşitul anului 1950, Viorela nu mai putea suporta situaţia în care se afla şi îi

AŞA CUM A FOST

Un erou al întregirii naţionale şi cel mai mare jurnalist român al secolului XX (17)

scrie mamei sale următoarele despre fabrică: *Dacă noi gândim la o vânzare, nu-i din "oboseală", ci din imposibilitatea de a lupta cu concurenţa şi diferite clanuri jidoveşti cari, având mijloace materiale şi fonduri de rulment inepuizabile, pot face faţă oricărei fluctuaţii. De ar depinde totul de muncă, ar fi uşor, căci lui Marius nu îi este frică de muncă...* Pe aceste timpuri, Viorela era convinsă de sinceritatea lui Marius.

Şeicaru nu era informat asupra greutăţilor lor morale, n-avea idee ce se întâmpla cu cei doi, dar îl bătea pe Marius mereu la cap, cu o insistenţă nerăbdătoare. În fine, cu banii puşi la dispoziţie de Şeicaru, Marius cumpără cu adevărat o casă în Andrésy-sur-Seine-et-Oise, nu departe de Paris, dar nu pe numele Viorelei, ci al lui Dan. Încerca să profite şi, fiind avocat, credea că reuşeşte. În felul acesta îşi dă arama pe faţă, arătând că familia nu-l mai interesa. Voia să fie singur, fără familie, să trăiască o viaţă cum credea că îi stătea lui mai bine. Cumpărând casa, era convins că singurul lucru de valoare trebuia să fie garanţia unui viitor, dar fără familie. Ce a urmat, cum se va vedea, n-a fost deloc plăcut.

Aventurile lui Marius prin alte alcovuri îi aduseseră oarecare succes, se atârnase de o femeie bine făcută şi cu bani. Soţia lui din 1943 nu mai era copila pe care o cunoscuse la Bucureşti, Pamfil Şeicaru nu mai avea *Palatul Curentul* şi Viorela nu putea face concurenţă celei de care se legase el de-acum. Hélčne Thierry era soţia unui industriaş francez şi era mai atractivă. În octombrie 1957, Viorela se lămurise de planurile lui Marius şi aştepta acum un rezultat. Un prieten cunoscut de mai mult timp îi telefonează în noua casă din Andrésy, dezvăluindu-i numele stimatei doamne şi planurile lui Marius, care, după o ceartă furtunoasă, îşi abandonează familia. Rămânerea lui în Franţa nu mai era posibilă, cu atât mai mult cu cât fosta lui soţie îl bătea mereu la cap. La Paris nu mai avea ce căuta, astfel că plecă singur în Maroc. Starea nervoasă a Viorelei devenise imposibilă, chiar disperată, şi era cu moralul la pământ. Nu ştia ce să facă, avea nevoie de sprijin moral – şi dintr-odată îşi aduce aminte de părinţi. Aceştia primesc la 21 octombrie 1957 o scrisoare de la Viorela, în care aceasta le mărturiseşte situaţia lăsată în urmă de Marius: *Marius este plecat în Maroc şi asta înseamnă despărţirea noastră, s-a terminat... Marius mi-a spus că va scrie tatii din pură curtoasie, pentru a-l pune la curent; la politeţea tatii se răspunde cu politeţe...*

Euforia din 1946 luase sfârşit, influenţa lui Marius asupra Viorelei se terminase complet. Era singură, iar părinţii aveau datoria să o ajute. Mai târziu vor primi şi plângerile cu situaţia ei materială, ca şi teama că Marius îşi făcuse planuri cum să răpească pe Ioana. La dorinţa bunicilor, Ioana este trimisă în Spania, unde va rămâne până se va rezolva problema cu divorţul. Este adevărat că, în aceste condiţii, Viorela le scria fără întrerupere părinţilor, dar ar fi fost şi mai fericită dacă Ioana se afla în Spania împreună cu bunicii ei, timp mai îndelungat. Era singură, ştia că nimeni nu o aştepta acasă şi nu mai avea probleme cu Ioana. Era înfometată de o viaţă liberă, croită după bunul ei plac, putea să-şi facă de cap şi prieteni mult mai uşor. Situaţia în care se afla Viorela era, din acest punct de vedere, perfectă.

Trecem la Palma de Mallorca, unde activitatea lui Şeicaru se dezvolta fără încetare. În 1946 scrisese în limba spaniolă *Pax Americana o Pax Soviética*, o lucrare de peste 400 de pagini. Cu asta, Şeicaru căuta să demonstreze politica Uniunii Sovietice, ca şi tentativa ruşilor de orbire a publicului internaţional. În spatele acestor mişcări se ascundea în realitate revoluţia mondială şi doctrina proletariatului. Moscova încerca să le introducă pe tot globul pământesc. După cel de-al doilea război mondial, America devenise o mare putere militară, dar nu se mişca. Părea să nu realizeze ce se întâmpla pe lume şi nu se scula din somnul în care căzuse imediat după război. De fapt, Statele Unite ale Americii se săturaseră de război şi nu înţelegeau că Uniunea Sovietică le stătea de-a curmezişul în cale.

Cartea fusese scrisă, tipărirea o plătise el singur, dar vântul îi flutura prin buzunare. După multe ezitări, trimite la New York, lui Malaxa, o scrisoare disperată: *Am publicat **Pax americana o Pax soviética** în limba spaniolă, de 546 pagini, dintre care 120 sunt consacrate României. Puţinul ce am putut produce prin vânzare s-a spulberat, iar colaborările mele la ziare asigură o existenţă extrem de modestă...* Era, în sine, un apel făcut din disperare, sperând că industriaşul va înţelege situaţia în care se găsea autorul. Pe timpul acela, Malaxa câştigase acţiunea juridică făcută împotriva lui de Constantin Vişoianu şi Alexandru Cretzianu cu privire la stabilirea lui în America. Dacă ar fi voit, Malaxa ar fi putut să-l ajute, dar n-am putut afla. Nu cunoşteam încă situaţia în care se găsea el la Madrid.

Între timp, tot acolo, Şeicaru începe să scrie cartea *Dotla – Rien que des cendres*. Primise o grămadă de informaţii din România şi acum era la curent cu adevărata situaţie instalată după 23 august 1944 în ţară. Tot în această perioadă, primise o mulţime de informaţii cu privire la comportamentul soldatului sovietic, care nu erau prea plăcute. Armata roşie pusese stăpânire pe România, iar soldatul sovietic avea libertatea de a se comporta cum îi plăcea sau îi venea lui. Când s-a dus la Paris, în 1949, să publice cartea *Dotla*, pe capul *securităţii franceze* căzuse o avalanşă de delaţiuni din partea unor foşti politicieni români, ca şi din partea celor care aveau o teamă teribilă de pana lui înmuiată în vitriol. Viza de intrare pentru Franţa o primise direct de la Quai d'Orsay, dar în denunţările făcute era numit *criminal de război nazisto-fascist*. De la Madrid mai venise o informaţie în care se spunea că Şeicaru ar fi fost... agent sovietic, ba încă unul foarte periculos! Curios lucru: tocmai Pamfil Şeicaru?! Se pare că denunţul împotriva lui fusese scris de unul numit Enescu, pe care îl ştiam legionar...

(Va urma)

René Al. DE FLERS
(München)

www.punctecardinale.ro
e-mail: ligia.banea@yahoo.com
PUNCTE CARDINALE S. A. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE130SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor şef),
Demostene ANDRONESCU (redactor şef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacţie), Marcel PETRIŞOR (redactor)
Adresa Redacţiei: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată
PUNCTE CARDINALE
Tipar: NOBLESSE S.R.L.